

STORTINGET

Innst. 87 S

(2020–2021)

Innstilling til Stortinget
fra utenriks- og forsvarskomiteen

Prop. 14 S (2020–2021)

Innstilling fra utenriks- og forsvarskomiteen om Evne til forsvar – vilje til beredskap. Langtidsplan for forsvarssektoren

Til Stortinget

1. Innledning

1.1 Fortsatt styrking og modernisering

Gjennom Prop. 14 S (2020–2021) ønsker regjeringen å legge til rette for en fortsatt styrking og modernisering av Forsvaret. Langtidsplanen bygger videre på prioriteringene og satsingen i forrige langtidsplan for forsvarssektoren (Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016)).

Norge trenger et forsvar for å ivareta det grunnleggende og tidløse ansvaret det er å skape sikkerhet for staten, befolkningen og samfunnet. Forsvaret av Norge, og innretningen av norsk sikkerhets- og forsvarspolitik, har siden andre verdenskrig vært basert på erkjennelsen av at sikkerhetsutfordringene mot Norge overgår det Norge vil være i stand til å mønstre av kapasitet alene. Regjeringen anbefaler at den helhetlige ivaretagelsen av norsk sikkerhet, nå som tidligere, må hvile på både god utnyttelse av samfunnets samlede evne til å understøtte forsvarsevnen og på kollektiv og bilateral støtte og garanti i rammen av NATO. Forsvaret av Norge ivaretas gjennom nasjonal innsats ute og hjemme, og tilrettelegging for alliert innsats i Norge og i våre nærområder.

Norsk sikkerhets- og forsvarspolitik tar utgangspunkt i de verdier og interesser Norge ønsker å sikre. Et troverdig forsvar er statens mest grunnleggende virkemiddel for å sikre fred og stabilitet. Langtidsplanen an-

fører at Norge står overfor en ny sikkerhetspolitisk situasjon og samtidige sikkerhetsutfordringer av et omfang som Norge og Norges allierte ikke har stått overfor siden slutten av den kalde krigen. Langtidsplanen beskriver hvordan Norge må manøvrere i et sikkerhetspolitisk landskap preget av mer direkte konkurranse og rivalisering, som kan utvikle seg til konfrontasjon.

Endringene i de sikkerhetspolitiske omgivelser angår alle politikkområder og hele samfunnet. Handlingsrommet på flere politikkområder kan derfor bli utfordret på bakgrunn av en forverret sikkerhetssituasjon. Det blir viktigere for forsvaret av Norge å styrke evnen til å forstå våre omgivelser og til å varsle om trusler på tvers av samfunnsområder.

Den negative sikkerhetspolitiske utviklingen regjeringen pekte på i forrige langtidsplan (Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016)), har i økende grad blitt en realitet for Norge. Regjeringen anfører at Norge må ta høyde for en ytterligere negativ utvikling av sikkerhetssituasjonen i norske nærområder. Norge står ifølge regjeringen i dag bedre rustet til å ivareta norske sikkerhetsinteresser sammenlignet med da den forrige langtidsplanen ble lagt frem. Regjeringen fremholder at den har tatt viktige grep og snudd en negativ utvikling i Forsvaret. Forsvaret opererer mer og har et høyere aktivitetsnivå enn på mange år. Satsingene som regjeringen anbefalte, og som Stortinget sluttet seg til i forrige plan, fortsetter og realiseres nå. Samtidig legger denne nye langtidsplanen, ifølge regjeringen, grunnlaget for en ytterligere og trinnsvis styrking av forsvarsevnen.

Det forventes at det vil være et mer begrenset handlingsrom i norsk økonomi i årene fremover. Regjeringen anbefaler likevel å benytte en stor del av dette handlingsrommet til å prioritere en ytterligere styrking av Forsvaret. Investeringer i kapasiteter som NATO etterspør, vil

bli tilgodesett med betydelige midler for å øke den nasjonale forsvarsevnen og styrke NATOs kollektive forsvar.

Regjeringen legger videre opp til at forsvarssektoren i perioden skal styrke bidraget til oppnåelsen av FNs bærekraftsmål ved å integrere disse i planlegging og styring av sektoren. Arbeidet med kontinuerlig forbedring og effektivisering i sektoren videreføres.

I videreutviklingen av Forsvarets struktur i den kommende langtidsplanperioden anbefaler regjeringen først å prioritere gjennomføringen av beslutninger og tiltak fra forrige langtidsplan, som en plattform for en ytterligere videreutvikling av Forsvaret. Kombinert med økt bemanning og nytt materiell mener regjeringen at dette vil styrke den operative evnen og øke tilgjengeligheten på den operative strukturen. I tillegg vil det gjøres en rekke tiltak som samlet sett vil redusere dagens samtidighetsutfordringer, øke evnen til alliert mottak og bidra til å øke robustheten og kampkraften i Forsvaret.

Langtidsplanen stadfester et overordnet forsvarskonsept som tydeliggjør at forsvaret av Norge består av tre gjensidig avhengige elementer: vår nasjonale evne, vår kollektive evne i rammen av NATOs forsvarsplaner og vår evne gjennom bilateral støtte og forsterkningsplaner.

Kompleksiteten i trusselbildet krever også at militær og sivil side samarbeider enda tettere enn tidligere. Regjeringens forslag til langtidsplan beskriver at forsvaret av Norge blir mer avhengig av et moderne totalforsvar som bidrar til å understøtte den nasjonale og allierte forsvarsinnsatsen i hele krisespekteret, også i det daglige. Totalforsvarskonseptet innebærer å utnytte landets samlede ressurser best mulig. Koronapandemien har gitt flere erfaringer med å håndtere sektorovergripende situasjoner. Dette har ifølge regjeringen vist at totalforsvarskonseptet er relevant også i denne typen kriser. Arbeidet med langtidsplanen er koordinert med utarbeidelsen av samfunnsikkerhetsmeldingen, «Samfunnsikkerhet i en usikker verden» (Meld. St. 5 (2020–2021)), som gjør rede for utviklingen i sivile sektorer.

Tempoet på den teknologiske utviklingen er svært raskt. Langtrekkende presisjonsvåpen som kan nå hele Norges territorium, utfordrer varslingsperiodene. Nye våpensystemer avdekker nye typer sårbarheter for Norge. Langtidsplanen slår fast at Norge både må kunne forsvare seg mot utfordringer som følger av teknologien, og kunne utnytte teknologiens muligheter på smarte og effektive måter. Forsvaret må modernisere sine kapasiteter og øke den operative evnen for å være relevant i en ny sikkerhetspolitisk situasjon.

Langtidsplanen understreker at NATO og Norges fremste strategiske mål er å unngå konflikt. Regjeringen fremholder derfor at Norge må ha en militærmakt som er stor nok til å vise at vi kan svare når vi må, og som legger til rette for at allierte kan støtte oss dersom dette blir påkrevet. Dette behovet blir tydeligere i en periode der de transatlantiske forbindelsene er satt på flere prøver.

Samhold, solidaritet og enighet i NATO har stor betydning for norsk sikkerhet og handlefrihet. Regjeringen anbefaler at Norge aktivt understøtter samholdet i alliansen ved å ta vår del av ansvaret og å lede an der Norge har forutsetninger for det.

Anbefalingene i regjeringens forslag til ny langtidsplan forutsetter at satsingen på forsvarssektoren og tiltakene i den foregående langtidsplanen videreføres. Det betyr at gjennomføringen av tiltakene i foregående langtidsplan legger betydelige økonomiske bindinger også for kommende langtidsplanperioder. Prioriteringen av å redusere etterslepet innenfor vedlikehold, reservedeler og beredskapsbeholdninger opprettholdes. Etableringen av nye avdelinger fortsetter. Regjeringen prioriterer i denne langtidsplanen at de planlagte tiltakene oppnår den nødvendige og forutsatte effekten. Dette vil bidra til at videreutviklingen av den operative evnen også i årene fremover skal kunne følge det sikkerhetspolitiske bildet.

1.2 Grunnlaget for ny langtidsplan

Langtidsplanene for forsvarssektoren skal sikre en langsiktig og bærekraftig utvikling basert på kontinuerlige og oppdaterte vurderinger og grunnlagsanalyser. Regjeringen har innhentet flere innspill som en del av arbeidet med planen. Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) utarbeidet et forskningsbasert innspill, «Hvordan styrke forsvaret av Norge». Rapporten skisserer overordnede alternativer for utviklingen av Forsvaret.

Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR), «Et styrket forsvar», er det mest sentrale innspillet til arbeidet med langtidsplanen. Forsvarssjefen anbefalte en prioritering av evnen til å løse de viktigste og mest krevende oppgavene, og en omfattende styrking av Forsvaret. Videre pekte forsvarssjefen på et betydelig behov for å redusere sårbarheter i kritiske strukturelementer og for å kunne bidra til NATOs kollektive forsvar og i internasjonal innsats.

Arbeidet med ny langtidsplan for forsvarssektoren har vært tett koordinert med Justis- og beredskapsdepartementets arbeid med stortingsmeldingen «Samfunnsikkerhet i en usikker verden» (Meld. St. 5 (2020–2021)), og regjeringen la frem de to dokumentene samtidig. Den økende avhengigheten mellom Forsvaret og sivile sektorer, og den økende kompleksiteten i trusselbildet krever at sivil-militært samarbeid må videreutvikles helhetlig.

Forsvarsdepartementet nedsatte Svendsen-utvalget i august 2019. Berit Svendsen, sammen med representanter fra næringsliv, offentlige virksomheter og Forsvaret, har gitt innspill om hvordan Forsvaret kan utvikle evnen til å rekruttere, beholde, utvikle og avvikle kompetanse, herunder utvikle et nødvendig kompetansemangfold, basert på erfaringer fra andre aktører. Sluttrapporten, «Økt evne til å kombinere menneske og teknologi – veier mot et høyteknologisk forsvar», ble overlevert i juni 2020.

1.3 Kontinuerlig langtidspanlegging

Gjennom Innst. S. nr. 318 (2007–2008), til St.prp. nr. 48 (2007–2008) Et forsvar til vern om Norges sikkerhet, interesser og verdier – sluttet Stortinget seg til en mer kontinuerlig planmodell for forsvarssektoren. Dette innebærer at utviklingen i større grad skal skje gjennom gradvise justeringer innenfor rammen av langsiktige mål, fremfor gjennom hyppige og altomfattende reformer. Stortinget vil fremdeles få seg forelagt et overordnet, helhetlig perspektiv på utviklingen av forsvarssektoren i hver stortingsperiode.

I den kontinuerlige langtidspanleggingen legges det også større vekt på en løpende utvikling av sektoren og på at saker kan legges frem for Stortinget når det er behov for å orientere Stortinget eller invitere Stortinget til beslutninger i en sak. Denne langtidspanen trekker derfor også opp temaer som regjeringen legger opp til å arbeide videre med og legge frem for Stortinget i neste langtidspanperiode.

1.4 Langtidspanens hovedperspektiv

Et moderne forsvar krever høyt spesialisert kompetanse og avansert materiell, noe som har lange ledetider. Forsvarsstrukturen skal kunne tilpasses ulike utviklingsretninger gitt endringer i våre omgivelser. Proposisjonen understreker derfor at det er avgjørende med forutsigbarhet rundt de overordnede politiske målsettinger og rammer for forsvarssektorens virksomhet.

Arbeidet med å utvikle og fornye forsvarssektoren strekker seg gjennom flere stortingsperioder. Denne langtidspanen gir derfor en beskrivelse av, og anbefaler rammer for, utviklingen av forsvarssektoren på kort, middels og lang sikt.

Hovedperspektivet i planen er den kommende fireårsperioden, men regjeringen legger også til grunn en økonomisk forpliktelse som går ut over fireårsperioden. Regjeringen understreker at styrkingen den anbefaler, skal være gradvis. Hensikten med en slik tilnærming er ifølge proposisjonen å etablere større forutsigbarhet i den kontinuerlige forsvarsplanleggingen. Den konkrete opptrappingen av budsjettet vil fastsettes i det enkelte budsjettår.

2. Sammendrag

2.1 Del I Rammer og føringer

2.1.1 Sikkerhets- og forsvarspolitiske rammer og føringer

Regjeringen beskriver i Del I av langtidspanen at Norges sikkerhetspolitiske omgivelser og rammebetingelsene for norsk sikkerhet er i betydelig og rask endring. Maktforskyvning og stormaktsrivalisering, press mot den regelbaserte verdensorden, et mer komplekst trusselbilde, hurtig teknologisk utvikling og en mer krevende militærstrategisk utvikling påvirker norsk sikker-

het. Norge må også ta høyde for at den negative utviklingen vil fortsette. Utviklingen er i økende grad et spørsmål om nasjonal handlefrihet, vern av norske interesser og evnen til å ivareta norsk innflytelse, spesielt i norske nærområder.

Forsvaret av landet og trygghet for befolkningen er en av statens viktigste oppgaver. Regjeringen anfører i forslaget til ny langtidspan at den sikkerhetspolitiske utviklingen medfører at Norge vil kunne få mindre innflytelse over egen sikkerhet. Norges strategiske posisjon i nord gjør oss særlig utsatt for følgene av en ny sikkerhetspolitisk situasjon globalt. Det blir mer krevende å ivareta balansen mellom troverdig avskrekking og beroligelse i hele krise- og konfliktspekteret, på samme tid som denne balansen blir stadig viktigere. Norge må ta et større ansvar i egne nærområder, og blir samtidig mer avhengige av alliert samarbeid.

Regjeringen anbefaler et oppdatert, overordnet konsept for forsvaret av Norge. Forsvaret av Norge skjer langs tre hovedlinjer; den nasjonale forsvarsevnen, det kollektive forsvaret i NATO og særlig bilateral støtte og forsterkning fra nære allierte. De tre hovedlinjene må understøttes av et moderne og forberedt totalforsvar. Denne helhetlige tilnærmingen til forsvaret av Norge utgjør forsvarskonseptets kjerne.

Regjeringen vil fortsette å modernisere og styrke forsvarssektoren. I tillegg vil regjeringen vektlegge videreutviklingen av totalforsvaret for å sikre at samfunnets samlede ressurser utnyttes til det beste for effektiv håndtering av utfordringer mot både stats- og samfunnssikkerheten. Regjeringen legger følgende styrende prinsipper til grunn for den videre utviklingen av forsvarssektoren og implementeringen av forsvarspolitikken; balanse, realisme og langsiktighet innenfor en konseptuell ramme.

2.1.2 Forsvarets oppgaver

Forsvarets oppgaver er å:

1. Sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar
2. Forsvare Norge og allierte mot alvorlige trusler, anslag og angrep, innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar
3. Avverge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser med nasjonale ressurser, herunder legge til rette for alliert engasjement
4. Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom overvåking og etterretning
5. Hevde norsk suverenitet og suverene rettigheter
6. Ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder
7. Delta i flernasjonale krisehåndtering, herunder fredsoperasjoner
8. Bidra til internasjonalt samarbeid på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området
9. Bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver

2.1.3 Sentrale utviklingstrekk av betydning for norsk sikkerhet og forsvarsevne

Sikkerhets- og forsvarspolitiske utviklingstrekk påvirkes av politisk, teknologisk, økonomisk og demografisk utvikling, og av klimaendringer.

Utviklingen i Russland, Kina, USA og Europa, i de transatlantiske relasjoner og i sikkerhetssituasjonen i nordområdene, er av stor betydning for forsvarssektoren og utviklingen av denne. Forslaget til langtidsplan understreker at den sikkerhetspolitiske utviklingen i Europas tilstøtende områder er bekymringsfull og alvorlig, med potensielt store konsekvenser for det enkelte område og for internasjonal fred og sikkerhet. Stormaktene moderniserer sine forsvar, og en strategisk rivalisering kan utspille seg under terskelen for væpnet konflikt.

Teknologiske forsprang utlignes og statssikkerheten utfordres bredere gjennom en mer sammensatt virkemiddelbruk. Antall målrettede trusselhendelser i det digitale rom mot norske myndigheter og virksomheter øker, og trusselen fra ikke-statlige aktører mot Norge og allierte vedvarer. Skillelinjer mellom fred og konflikt, og mellom konvensjonell og irregulær krigføring blir mer uklare. Avtalene og strukturene som regulerer og begrenser utviklingen og bruken av kjernevåpen er under press, og det er en risiko for at terskelen for bruk av massedeleggelsesvåpen kan senkes.

Den teknologiske utviklingen går raskt. Som et av verdens mest digitaliserte land har dette betydelige implikasjoner for Norge. Høy teknologisk endringstakt og spredning gir nye muligheter, men utfordrer samtidig dagens innretning for strukturutvikling, anskaffelser og forvaltning av systemer.

Klimaendringer kan i årene fremover få økt betydning i sikkerhets- og forsvarspolitikken. Forsvarssektoren skal ifølge langtidsplanen ha en planmessig tilnærming til klima- og miljøtiltak. Gjennom slike og andre tiltak vil sektoren også bidra til oppfyllelse av FNs bærekraftsmål.

2.1.4 Forsvarsøkonomiens videre utvikling

Regjeringen fastholder at å opprettholde et forsvar som kan håndtere skiftende utfordringer i det til enhver tid gjeldende trusselbildet, fordrer en vedvarende vilje og evne til å satse på forsvarssektoren gjennom tilstrekkelige, stabile og forutsigbare økonomiske rammer. Et samsvar mellom oppgaver med ambisjon, struktur og økonomi er nødvendig for å bevare økonomisk bærekraft i utviklingen av forsvarssektoren. En rekke forhold og faktorer har påvirket og vil kunne påvirke forsvarsøkonomien og det økonomiske handlingsrommet fremover, herunder blant annet valutaeksponering i forsvarssektoren, forsvarsspesifikk kostnadsvekst og krav til effektivisering.

Forsvarssektoren skal løse sitt oppdrag innenfor en helhetlig og ansvarlig ramme, på kort og lang sikt. Regjeringen anbefaler et ytterligere økonomisk løft for for-

svarssektoren gjennom en videre styrking av forsvarsbudsjettet, sammen med en rekke ressursfrigjøringstiltak.

2.2 Del II Utvikling av den samlede forsvarsevnen

2.2.1 Kompetanse – en grunnleggende forutsetning for styrking av Forsvaret

Regjeringen vil videreutvikle personell- og kompetanseområdet. Personell med riktig kompetanse og riktig sammensetning skal bemanne sektorens organisasjon og kapasiteter.

Videreutvikling og økt utnyttelse av verneplikten, reservistordningen og samarbeidsordninger med allierte, næringslivet og andre sektorer skal ifølge langtidsplanen bidra til økt tilgang på relevant kompetanse. Regjeringen innfører en aktiv reserve som kan styrke bemanningen i Forsvarets avdelinger ved behov. Regjeringen vil også legge til rette for en målrettet satsing for bedre sivil-militær samhandling innenfor personellområdet.

Forsvarssektoren skal tilby attraktive og konkurransedyktige karrieremuligheter for både militært og sivil personell, og nyttiggjøre seg av et bredt rekrutteringsgrunnlag og differensierte seleksjonsprosesser for å tilrettelegge for nødvendig kompetansemangfold. Videreutviklingen av utdanningssystemet fortsetter. Regjeringen vil legge til rette for å øke kvaliteten, effektiviteten og relevansen i fag- og funksjonsutdanningen. Veteraner besitter unik og avgjørende kunnskap fra militære operasjoner, som er et viktig grunnlag for videreutviklingen av Forsvaret. Regjeringen vil videreføre veteranpolitikken som et tydelig politisk satsingsområde.

2.2.2 Forskning og utvikling (FoU), innovasjon og utnyttelse av teknologi

Regjeringen understreker viktigheten av å ha god tilgang på oppdatert forskningsbasert kunnskap og innsikt innenfor hele bredden av forsvars- og sikkerhetspolitiske spørsmål. FoU i forsvarssektoren skal komplettere sivile forsknings- og utviklingsaktiviteter. Forsvarssektoren skal i større grad utnytte den nasjonale kunnskapsbasen og benytte seg av forskningsbaserte råd.

Forsvarssektoren har et tett samarbeid med nasjonal forsvarsindustri, som gir en utvikling av nasjonal forsvarsindustriell egeevne og kunnskapsbase. Regjeringen vil at forsvarssektorens evne til å dra nytte av ekspertisen til næringslivet ut over de tradisjonelle forsvarsbedriftene skal styrkes for å gjøre det enklere for små og mellomstore bedrifter å levere til Forsvaret. Forsvarssektorens samarbeid med academia og norsk og internasjonalt næringsliv styrkes gjennom å videreutvikle arenaene aktørene møtes på. Det internasjonale samarbeidet om utvikling og anskaffelse av løsninger og materiell videreutvikles. Langtidsplanen anfører at internasjonal kunnskapsdeling er en forutsetning for oppbygging av sterke nasjonale kunnskapsmiljøer.

Regjeringen har som ambisjon at Norge skal bli blant de ledende landene i Europa på innovasjon. Næringsrettet forskning og økt innovasjonsevne vektlegges derfor. Innovasjonsaktiviteter og teknologiutvikling i forsvarssektoren skal i større grad ses på helhetlig. Alle etatene i forsvarssektoren må i større grad enn i dag legge til rette for innovasjon i sine organisasjoner. Regjeringen vil videreutvikle hvordan ulike aktører, ordninger og finansieringsmekanismer organiseres for å ivareta innovasjon, forskning og teknologiutvikling i forsvarssektoren.

2.2.3 *Samfunnets motstandskraft og totalforsvaret*

Behovet for å styrke sivilt-militært samarbeid innenfor rammen av totalforsvaret for å møte et stadig mer komplekst utfordringsbilde øker. Det tradisjonelle skillet mellom statssikkerhet og samfunnssikkerhet blir mindre tydelig. Det sivil-militære samarbeidet skal utvikles slik at sårbarheter på tvers av stats- og samfunnssikkerhet reduseres.

Arbeidet med langtidsplanen har vært tett koordinert med utarbeidelsen av samfunnssikkerhetsmeldingen. Regjeringen vil at Forsvaret både skal ha evne til å håndtere sammensatte trusler mot egen sektor, og kunne bidra til bredere håndtering på tvers av sektorer.

Regjeringen vil videreutvikle Etterretningstjenestens evne i fred, krise og væpnet konflikt til å følge, attribuere, varsle og aktivt motvirke digitale trusler før hendelser inntreffer. Forsvarssektorens evne til å forebygge, avdekke og håndtere trusler i det digitale rom anbefales styrket for å beskytte Forsvarets egen virksomhet. Regjeringen vil også videreutvikle og styrke kompetansen og fagmiljøet rundt strategisk kommunikasjon i forsvarssektoren, og styrke miljøet for forskning og utvikling på feltet. Den samlede nasjonale situasjonsforståelsen forbedres for å kunne se trusler og hendelser i ulike sektorer i sammenheng. Regjeringen vil styrke norske myndigheters situasjonsforståelse i verdensrommet gjennom tverrsektorielt samarbeid. Bedre situasjonsforståelse i rommet vil søkes etablert i samarbeid mellom Forsvaret, sivile aktører og nære allierte.

Totalforsvaret skal sikre best mulig utnyttelse av samfunnets ressurser i hele krisespekteret. Sivilt-militært samarbeid og sivilt beredskapsarbeid har også fått større oppmerksomhet i NATO. Sivil støtte til militære styrker er avgjørende for forsvarsevnen og arbeidet med beredskapsplaner og tiltak for ytterligere å sikre slik støtte fortsetter. I tillegg vurderes løsninger for å inkludere også private virksomheter i planleggingen for sikkerhetspolitiske kriser og væpnet konflikt.

Forsvaret har som en av sine oppgaver å bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver. Regjeringen anfører i langtidsplanen at samarbeidet mellom Forsvaret og politiet er bedret og vil videreutvikles i denne langtidsplanperioden. Forsvaret kan bistå det sivile samfunnet etter anmodning fra

sivile myndigheter når deres ressurser ikke strekker til, eller når det ikke finnes relevante sivile ressurser. Dette gjelder for eksempel ved naturkatastrofer, epidemier, ulykker og alvorlige kriminelle handlinger som terror. Et eksempel på Forsvarets støtte til sivilsamfunnet er bistanden under koronapandemien.

2.2.4 *Internasjonalt sikkerhets- og forsvarssamarbeid*

Regjeringen vil videreutvikle innsatsen på det bilaterale og flernasjonale området. Norge prioriterer det operative og sikkerhetspolitiske samarbeidet med utvalgte allierte som er relevante for alliert og bilateral forsterkning av Norge i sikkerhetspolitisk krise og væpnet konflikt. Samarbeid med allierte, herunder innenfor rammen av NATO og andre flernasjonale fora, omfatter både tilstedeværelse i daglige operasjoner og forsvaret av Norge høyere i krisespekteret.

Norge skal fortsette å arbeide for en global rettsorden gjennom et sterkt FN. Norge vil bidra til konstruktivt samarbeid og søke løsninger på de utfordrende konfliktene som kommer opp i FNs sikkerhetsråd. Norge vil bidra til at FNs fredsoperasjoner skal forbli et sentralt virkemiddel for internasjonal fred og sikkerhet.

Regjeringen fortsetter arbeidet for å sikre NATOs relevans og troverdighet i fremtiden, og støtter konstruktive effektiviserings- og reformtiltak. Gjennom vekst i forsvarsbudsjettene i denne perioden, anskaffelse av nye moderne kapasiteter og substansielle bidrag i NATOs beredskapsstyrker, styrkeregistre og operasjoner, fortsetter Norge å øke sitt bidrag til byrdefordeling i alliansen.

Samarbeidet med nære allierte understøtter og komplementerer NATO-samarbeidet og bidrar dermed til økt alliert forsvarsevne. Regjeringen vil arbeide for å styrke det sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeidet med EU, og bidra til at dialogen og samarbeidet mellom EU og NATO videreutvikles. Regjeringen vil også videreføre et aktivt nordisk forsvarssamarbeid.

Regjeringen fastholder at den allierte dimensjonen er avgjørende for forsvaret av Norge, og at dette fordrer en aktiv alliansepolitikk. Regjeringen ønsker alliert tilstedeværelse og understreker viktigheten av at den samlede allierte virksomheten i nord i fredstid er tydelig, men samtidig forutsigbar og koordinert, slik at risikoen for utilsiktede misforståelser og eskalering minimeres, og at Norges strategiske hovedlinje med balanse mellom avskrekking og beroligelse opprettholdes. Samtidig vil regjeringen at Norge skal opprettholde kapasiteten til å delta med styrkebidrag i internasjonale operasjoner og annen internasjonal virksomhet i tett samarbeid med nære allierte.

2.2.5 *Videreutvikling av Forsvarets struktur*

Regjeringens anbefaling om den konkrete utformingen av Forsvarets struktur bygger videre på de strategiske valgene som ble tatt i forrige langtidsplanperiode. Regje-

ringen vektlegger at strukturen skal være bærekraftig både i et kort og et langt perspektiv og ses i sammenheng med vår kollektive evne i NATO, samt våre bilaterale forsterkningsplaner og relasjoner med nære allierte. Regjeringen vil utvikle forsvarsstrukturen og legge til rette for ytterligere styrking i kommende langtidsplanperioder.

Regjeringen prioriterer først styrking av Forsvarets reaksjonsevne og utholdenhet, gjennom styrket bemanning og økt satsing på beredskapsbeholdninger ut over nivået i gjeldende langtidsplan. I de nærmeste årene skal Forsvaret fase inn en rekke nye kapasiteter og gjennomføre flere oppgraderinger av eksisterende kapasiteter for å sikre teknisk og operativ relevans. Dette vil på sikt øke Forsvarets operative evne og bidra til å

tette gap innenfor eksisterende planverk og NATOs kapabilitetsmål for Norge. Regjeringen legger i denne langtidsplanen opp til å starte arbeidet med å innfase flere større materiellsystemer fra 2024. Blant annet vil Bell 412 erstattes av en ny helikopterkapasitet som er bedre tilpasset spesialstyrkene, og Hæren vil innfase nye stridsvogner fra 2025 og langtrekkende presisjonsild fra 2026. I Luftforsvaret vil innføringen av de nye F-35 kampflyene og P-8 Poseidon maritime patruljefly ha hovedprioritet frem mot 2025. Det planlegges videre å innføre fire nye ubåter fra slutten av 2020-tallet. Tidlig i den kommende perioden skal det utredes ny overflatestruktur som skal erstatte dagens overflatekampfartøyer og ivareta vedvarende operativ evne etter 2030.

2.2.5.1 FORSVARETS FREMTIDIGE STYRKESTRUKTUR

Tabell 9.1 Forsvarets fremtidige styrkestruktur

Hæren	Sjøforsvaret	Luftforsvaret	Heimevernet	Forsvarets spesialstyrker	Felleselementer
– Nasjonalt landoperasjonssenter	– Nasjonalt sjøoperasjonssenter	– Nasjonalt luftoperasjonssenter	– Territorielt operasjonssenter	– Nasjonalt spesialoperasjonssenter	– Etterretningstjenesten
– Brigade Nord med fire manøverbataljoner og støttebataljoner	– Fire fregatter, Fridtjof Nansen-klasse	– Luftkontroll og varsling	– Elleve HV-distrikter	– Forsvarets spesialkommando	– Forsvarets operative hovedkvarter
– Finnmark landforsvar med Porsanger bataljon	– Seks korvetter, Skjold-klasse	– Luftvern og baseforsvar	– 40 000 soldater i innsatsstrukturen og områdestrukturen	– Marinejegerkommandoen	– Forsvarets logistikkorganisasjon med nasjonalt logistikkoperasjonssenter.
– HM Kongens Garde	– Seks ubåter, Ula-klasse, erstattes av fire nye ubåter	– F-16 kampfly, erstattes av 52 F-35 kampfly			– Vertslandsstøtteenheter (Tung ingeniørbataljon, militærpolitibataljon, vertslandsstøttebataljon og RSOM-bataljon)
– Etterretningsbataljon	– Fire mineryddeartøyer, erstattes av autonome mineryddesystemer	– P-3 Orion, erstattes av fem P-8 maritime patruljefly			– Forsvarets CBRN-kompani
– Baser og understøttelse	– Minedykkerkommandoen	– Fire C-130 transportfly			– Cyberforsvaret med Cyberforsvarets operasjonssenter
	– Kystjegerkommandoen	– 14 NH90 maritime helikoptre			– Forsvarets sanitet
	– Logistikk- og støttefartøyer	– 18 Bell 412 helikoptre, erstattes av nye helikoptre			– Felles lufttanking og lufttransport (MRTT, C-17)
	– Ti ytre kystvakt	– Sea King redningshelikoptre erstattes av 16 AW101			– Forsvarets militærpolitivideling
	– Fem indre kystvakt				– Baser og understøttelse
	– Baser og understøttelse	– Baser og understøttelse			

For en nærmere omtale av regjeringens forslag til vedtak vedrørende Hæren, Luftforsvaret og felleselementer vises det til proposisjonens kapittel 9.

2.2.6 Base- og støttestrukturen

Regjeringen foreslår ikke vesentlige endringer i Forsvarets basestruktur, ut over tilpasninger til de strukturelle endringer som anbefales. Den langsiktige utviklingen av basestrukturen skal, i tillegg til det daglige behovet for styrkeproduksjon og fredstidsoperasjoner, legge til rette for nasjonale og allierte forsvarsplaner. Forsvarets skyte- og øvingsfelt skal tilpasses nye behov og krav, og legge bedre til rette for øving og trening mellom utenlandske og norske avdelinger.

Forsvarets evne til logistisk understøttelse skal styrkes. Regjeringen anbefaler derfor å videreføre styrkingen av logistikkfeltet og etablere et nasjonalt lagringskonsept for lagring av stridsklart materiell.

2.3 Del III Utvikling av forsvarssektoren

2.3.1 Øvrige etater i forsvarssektoren

Forsvarsdepartementet har fem underlagte etater. Forsvaret, Forsvarsmateriell (FMA), Forsvarsbygg (FB) og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) er både administrativt og faglig underlagt Forsvarsdepartementet. Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) er administrativt underlagt Justis- og beredskapsdepartementet og faglig underlagt både Justis- og beredskapsdepartementet og Forsvarsdepartementet.

Øvrige etater i forsvarssektoren skal understøtte Forsvaret slik at Forsvarets oppgaver kan løses på en mest mulig effektiv måte, og være rådgivere for Forsvarsdepartementet innenfor egne områder. Etatene skal kontinuerlig videreutvikle kostnadseffektive løsninger på tvers slik at organisasjonens kvalitet og leveringsevne styrkes ytterligere, og foreta tilpasninger av egen organisasjon ut fra sektorens behov og utvikling. Etatene skal også søke å utvikle eksisterende og nye samarbeidsrelasjoner nasjonalt og internasjonalt innenfor Forsvarsdepartementets føringer.

2.3.2 Forsvaret som samfunnsaktør

I arbeidet med FNs bærekraftsmål angis de mål forsvarssektoren skal bidra til å nå. Forsvarssektoren har også et klimaansvar. Langtidsplanen anfører at det skal ses nærmere på hvordan sektoren på best mulig måte kan redusere direkte og indirekte utslipp, uten at dette går ut over operativ evne.

Forsvarssektoren er en betydelig forvalter av norsk kulturarv og kulturmiljø, og produserer et mangfold av kulturopplevelser. Regjeringen vil søke å ivareta kulturvirksomheten i forsvarssektoren.

Forsvarssektoren bidrar vesentlig til verdiskaping og arbeidsplasser i samfunnet. Bruken av midlene forsvarssektoren tildeles årlig, har en stor økonomisk ef-

fekt på andre deler av samfunnet, ikke minst på de stedene der forsvarssektoren er lokalisert, men også andre steder i landet. Forsvarssektoren bidrar også med støtte til en rekke frivillige organisasjoner og andre ikke-øfentlige aktører.

2.3.3 Gjennomføring og styring 2021–2024

Forsvarssektorens overordnede samfunns mål utgjør grunnlaget for styring i sektoren. Tre hovedområder bidrar til måloppnåelse: Forsvarets operative evne, det kollektive forsvaret i NATO og samarbeidet med nære allierte, understøttet av totalforsvaret. Styringen av sektoren skal innrettes mot å realisere sektorens samfunns mål, og har et godt, effektivt og tidsriktig samspill med utgangspunkt i virksomhetenes ulike oppdrag, oppgaver, roller, myndighet og ansvar. Gjennom tydelige mål og prioriteringer skal styringen forenkles, effektiviseres og ha et definert formål.

Forsvarsdepartementet legger opp til å styre underliggende virksomheter mer overordnet og i større grad følge opp resultater og effekter, fremfor ressurser og aktiviteter. Forsvarssjefen, i tett samarbeid med øvrige etatssjefer, gis et større handlingsrom til å finne de løsningene som gir best gjennomføring.

2.3.4 Den langsiktige utviklingen av forsvarssektoren

Langtidsplanen anfører at høy endringstakt, økende uforutsigbarhet og større kompleksitet også vil prege utviklingen ut over perioden 2021–2024. Langsiktig utvikling av et relevant forsvar krever en kombinasjon av forutsigbarhet og fleksibilitet. Det er avgjørende å skape forutsigbarhet rundt de overordnede politiske mål og rammer for virksomheten. Det tar tid å videreutvikle Forsvarets evner og kapasiteter.

Regjeringen vektlegger at Forsvaret skal prioritere kapabiliteter som gir størst mulig nasjonal operativ evne, og som samtidig utgjør relevante bidrag til NATOs kollektive forsvar. Kontinuerlig oppmerksomhet på forbedring og effektivisering skal sikre handlingsrom i gjennomføringen av vedtatte planer og er en viktig forutsetning også for realiseringen av fremtidige langtidsplaner. Økende kompleksitet i trusselbildet og et forsvar som blir mer avhengig av sivil støtte, krever også at det sivil-militære samarbeidet utvikles helhetlig. Samarbeid om utviklingen av det sivil-militære samarbeidet innenfor rammen av totalforsvaret vil være nødvendig for å finne gode løsninger for fremtiden.

3. Komiteens merknader

Komiteen, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Jette F. Christensen, lederen Anniken Huitfeldt, Martin Kolberg, Marianne Marthinsen og Jonas Gahr Støre,

fra Høyre, Hårek Elvenes, Trond Helleland, Ingjerd Schou og Michael Tetzschner, fra Fremskrittspartiet, Siv Jensen, Christian Tybring-Gjedde og Morten Wold, fra Senterpartiet, Emilie Enger Mehl og Liv Signe Navarsete, fra Sosialistisk Venstreparti, Audun Lysbakken, fra Venstre, Trine Skei Grande, og fra Kristelig Folkeparti, Geir Sigbjørn Toskedal, legger til grunn at Norge trenger et forsvar for å ivareta det grunnleggende og tidløse ansvaret det er å skape trygghet og sikkerhet for staten, befolkningen og samfunnet. Sikkerhets- og forsvarspolitikken formål er å verne om statsikkerheten og sette Norge i stand til å svare på utfordringer i hele krisespekteret, fra alvorlige trusler og episodehåndtering i fred, via sikkerhetspolitisk krise til væpnet konflikt.

3.1 Sikkerhets- og forsvarspolitik, overordnede føringer

Komiteen viser til at innretningen av Forsvaret – og norsk sikkerhets- og forsvarspolitik i bredere forstand – helt siden andre verdenskrig har vært basert på erkjennelsen av at sikkerhetsutfordringene vi som nasjon står overfor, overgår det Norge alene vil være i stand til å mønstre av kapasitet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, slutter seg til at den helhetlige ivaretagelsen av norsk sikkerhet, nå som tidligere, må hvile både på god utnyttelse av samfunnets samlede evne til å understøtte forsvarsevnen og på kollektiv og tosiktig støtte og garanti innenfor rammen av NATO. Vi klarer oss ikke best alene.

NATO-medlemskapet har vært en bærebjelke for norsk sikkerhets- og forsvarspolitik i over 70 år. Flertallet legger til grunn at det transatlantiske samarbeidet fortsatt vil være av avgjørende betydning for Norges sikkerhet.

Komiteen gir sin tilslutning til at det overordnede målet for norsk sikkerhets- og forsvarspolitik er å verne om norsk råderett, vår territorielle integritet, vårt demokratiske styresett og vår handlefrihet mot politisk, militært og annet press ved å bidra til å:

- Beskytte Norges befolkning, territorium til lands og til havs, sentrale samfunnsfunksjoner og infrastruktur mot trusler, anslag og angrep fra både statlige og ikke-statlige aktører.
- Forhindre væpnet konflikt og framveksten av trusler mot norsk og alliert sikkerhet.
- Fremme fred, stabilitet og videre utvikling av den internasjonale rettsorden.
- Forsvare Norge og allierte mot trusler, anslag og angrep i en alliert ramme.

Komiteen viser til at norsk forsvarspolitik siden 1949 har vært basert på kollektiv beskyttelse gjennom NATO. Samtidig har det vært Norges linje ikke å tillate permanent utenlandsk militær tilstedeværelse på norsk jord i fredstid. Det er i Norges interesse å opprettholde stabilitet og lavspenning i våre nærområder. Komiteen legger derfor til grunn at alliert øving, trening og annen aktivitet i norske ansvarsområder skal bidra til å opprettholde nordområdene som et lavspenningsområde.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil påpeke at i en tid med økende spenning hviler det et stort ansvar på Norge om å utvise varsomhet og klokskap når det gjelder alliert aktivitet og samhandling på norsk territorium eller i norske nærområder. Disse medlemmer viser til at den såkalte baseerklæringen, som danner grunnlaget for norsk basepolitikk, innebærer at utenlandske styrker ikke skal være stasjonert i Norge permanent eller over lengre tid.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti observerer at selv om det er bred politisk enighet om at basepolitikken skal ligge fast og har tjent Norge godt, har den i løpet av de siste årene blitt uthulet gjennom at amerikanske styrker har et tilnærmet permanent nærvær på norsk territorium. Videre noterer dette medlem seg at regjeringen har ønsket velkommen nye initiativer fra USA, for eksempel såkalte Expeditionary Advanced Bases (EAB), med risiko for å ytterligere tilsidesette grunnleggende prinsipper i norsk basepolitikk. Dette medlem er svært kritisk til måten regjeringen forvalter basepolitikken på, og minner om den er et viktig moment i balansen mellom avskrekking og beroligelse, som i den foreslåtte langtidsplanen fremstår som ytterligere forskjøvet.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at basepolitikken opprettholdes gjennom å avvise eventuelle forslag om Expeditionary Advanced Base (EAB)-operasjoner på norsk territorium, og sørge for en uttrekning av amerikanske soldater stasjonert i Norge over lengre tid».

Komiteen vil framheve at Forsvaret gjennom hele etterkrigsperioden har vært bygget på teknologiske framskritt og industriell utvikling. Komiteen understreker at dagens sikkerhetspolitiske situasjon styrker behovet for å videreføre og forsterke denne linjen. Norge har allerede i flere år på daglig basis blitt utsatt for trusler i det digitale rom, men også selvstyrte våpen, kunstig intelligens, posisjoneringsteknologi, nye materialer og biologiske og medisinske gjennombrudd vil kunne forandre kriger og konflikters vesen.

Komiteen slutter seg både til og vil understreke behovet for en langsiktig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomi.

Forsvarets oppgaver henger tett sammen med den sikkerhetspolitiske situasjonen og trusselbildet Norge står overfor.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti legger til grunn at regjeringen gjennom langtidsplanproposisjonen deler forsvarssjefens vurdering av den sikkerhetspolitiske situasjonen og trusselbildet, slik det framgikk av forsvarssjefens fagmilitære råd i oktober 2019, «Et styrket forsvar».

For å tilpasse Forsvaret til den sikkerhetspolitiske situasjonen la forsvarssjefen fram fire helhetlige og skalerbare alternativer A–D for utviklingen av Forsvarets struktur og anbefalte det mest ambisiøse alternativ A, med tittelen «Møter sikkerhetssituasjonen». Disse medlemmer registrerer at regjeringens strukturforslag i langtidsplanproposisjonen i realiteten er en nedskalert versjon av forsvarssjefens minst ambisiøse alternativ D.

Disse medlemmer viser til at forsvarssjefens anbefaling for utviklingen av forsvarsøkonomien var for alle de fire strukturalternativene – også for det minst ambisiøse alternativ D – en årlig styrking av forsvarsbudsjettet i 2021–2024 på 3,05 mrd. 2020-kroner. Fratrasket de årlige kravene til «forbedring og effektivisering» på 475 mill. kroner og «avbyråkratiserings- og effektiviseringsreform» på 200 mill. kroner, foreslår regjeringen i realiteten en årlig økning av forsvarsrammen i 2021–2024 på 1,4 mrd. 2020-kroner, altså under halvparten av forsvarssjefens anbefalte økonomiske opptrapping i fireårsperioden.

Komiteen har registrert at den nytiltrådte forsvarssjefen offentlig har uttalt at langtidsplanproposisjonen «balanserer oppgaver, struktur og økonomi, noe som er viktig for en bærekraftig utvikling av Forsvaret».

Det er likevel etter komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti sin oppfatning et grunnleggende paradoks at regjeringen deler forsvarssjefens vurdering av den sikkerhetspolitiske situasjonen og trusselbildet, slik det framgikk i det fagmilitære rådet, men likevel velger å foreslå en betydelig mindre forsvarsstruktur og forsvarsøkonomi sammenliknet med anbefalingene i det fagmilitære rådet – uten samtidig å foreslå endringer eller omprioriteringer i Forsvarets oppgaver.

Disse medlemmer viser til at en regjering står fritt til å foreta en selvstendig vurdering av det fagmilitære rådet. Etter Grunnloven § 25 er det opp til Stortinget å fatte beslutninger om «å forøke eller forminske»

forsvarsmakten, men uten verken et eget ekspertmiljø eller embetsverk er Stortinget i mye større grad enn regjeringen prisgitt å ta utgangspunkt i langtidsplanproposisjonen slik den foreligger.

Disse medlemmer vil likevel påpeke at kontrasten mellom, på den ene side, forsvarssjefens og regjeringens sammenfallende vurdering av den sikkerhetspolitiske situasjonen, trusselbildet og Forsvarets oppgaver, og på den andre side, forskjellene mellom forsvarssjefen og regjeringen i anbefalingene om forsvarsstruktur og forsvarsøkonomi, til sammen utgjør et grunnleggende paradoks for forsvarsplanleggingen.

Disse medlemmer vil også understreke at det er risiko for at denne kontrasten forårsaker en alvorlig ubalanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomi.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til Prop. 14 S (2020–2021) Evne til forsvar – vilje til beredskap. Disse medlemmer vil understreke at norske myndigheters viktigste oppgave er å sikre norske innbyggers trygghet, og Norges frihet og selvstendighet. Denne grunnleggende oppgaven tilfaller på ulikt vis en rekke samfunnsaktører. Fremst blant dem står Forsvaret.

Det er disse medlemmers oppfatning at Norge til enhver tid må kunne mønstre et militært forsvar som er sterkt nok til å avskrekke og motstå ulike former for press og anslag mot landet, i hele krisespekteret, fra alvorlige trusler og episodehåndtering i fred, via sikkerhetspolitisk krise til væpnet konflikt.

Disse medlemmer viser til de ni oppgaver Forsvaret er gitt i proposisjonen, og at disse oppgavene i sum omfatter avskrekking, forsvar av Norge og NATO, krisehåndtering, overvåking og etterretning, suverenitetshevdelse, myndighetsutøvelse, fredsoperasjoner, internasjonalt samarbeid og ivaretagelse av samfunnsikkerheten. Disse medlemmer erkjenner at Forsvarets oppgaver favner bredt, og at Forsvaret dermed må beherske et bredt spekter av virkemidler i sin oppdragsløsning.

Disse medlemmer registrerer at regjeringen i den fremlagte proposisjonen staker ut en overordnet kurs for Forsvaret som ikke bare ivaretar og forsterker evnen til å løse et bredt spekter av oppdrag, men også øker Forsvarets dybde betydelig. Dette betyr i sum at Forsvarets evne til å løse oppdrag styrkes på tvers av konfliktspekteret, fra fredstidsoppgaver til krise og krig, samtidig som Forsvarets utholdenhet for første gang på flere tiår økes vesentlig. Disse medlemmer vil derfor gi sin støtte til at Forsvaret de neste årene skal vokse med 5 500 soldater og befal.

Disse medlemmer viser til at regjeringen med den nye langtidsplanen stadfester et overordnet forsvarskonsept som tydeliggjør at forsvaret av Norge be-

står av tre gjensidig avhengige elementer: Vår nasjonale evne, vår kollektive evne i rammen av NATOs forsvarsplaner og vår evne gjennom bilateral støtte og forsterkningsplaner.

Disse medlemmer mener denne stadfestingen er et svært positivt trekk ved proposisjonen, hvor forsvarskonseptet i stor grad understreker de lange linjene i Norges forsvarspolitik, herunder at det i stor grad hviler på vår nasjonale forsvarsevne og vår kollektive evne i rammen av NATOs forsvarsplaner. Det er etter disse medlemmers syn svært positivt at regjeringen i tråd med den skjærpede sikkerhetspolitiske utviklingen understreker betydningen av bilateral støtte og forsterkningsplaner. Disse medlemmer viser til at Norges sikkerhet også avhenger av operativt samarbeid og forpliktende bilaterale avtaler for å motta nødvendig støtte i krise og krig, og at slike avtaler utfyller og forsterker den nasjonale og kollektive forsvarsevnen.

Disse medlemmer støtter at regjeringen de neste årene vil vektlegge videreutviklingen av totalforsvaret for å sikre at samfunnets samlede ressurser utnyttes best mulig for en effektiv håndtering av utfordringer mot både stats- og samfunnssikkerheten. Disse medlemmer mener det er åpenbart at et moderne og forberedt totalforsvar styrker nasjonens motstandskraft og utholdenhet og reduserer sårbarheten mot sammensatte trusler. Disse medlemmer mener totalforsvarskonseptet understøtter både vår nasjonale forsvarsevne, vår kollektive evne i NATO og våre forsterkningsavtaler og relasjoner med nære allierte.

Disse medlemmer erkjenner at forsvaret av Norges frihet og selvstendighet siden vår inntreden i NATO i 1949 har vært tuftet på en nøktern vurdering av de forsvarspolitiske realiteter, nemlig at Norge som et land med en strategisk viktig beliggenhet ikke til fulle på egen hånd kan garantere vår egen frihet og selvstendighet. Disse medlemmer erkjenner at denne forsvarspolitiske realiteten ligger fast.

Disse medlemmer vil derfor understreke betydningen av Norges NATO-medlemskap og sikkerhetsgarantien gjennom NATOs artikkel 5. Disse medlemmer erkjenner også at NATOs kollektive forsvar legger til grunn at alle allierte har god evne til å forsvare eget territorium, i tråd med NATO-traktatens artikkel 3.

Disse medlemmer viser til at det i dag ikke eksisterer noe realistisk alternativ til NATOs sikkerhetsgaranti, og vil derfor understreke at ethvert forsøk på å erstatte NATO med andre former for sikkerhetssamarbeid utgjør et høyst uansvarlig sjansespill med Norges fremtid. Disse medlemmer vil understreke at det her påhviler samtlige norske folkevalgte et betydelig ansvar, da ethvert direkte eller indirekte politisk grep som underminerer vårt NATO-medlemskap, også risikerer å underminere Norges sikkerhetsgaranti i NATO, og med dette vår frihet og selvstendighet. På denne basis vil

disse medlemmer fremheve følgende sitat fra proposisjonen:

«Den helhetlige ivaretagelsen av norsk sikkerhet må, nå som tidligere, hvile på både god utnyttelse av samfunnets samlede evne til å understøtte forsvarsevnen og på kollektiv og bilateral støtte og garanti i rammen av NATO.»

Med basis i NATO-medlemskapet mener disse medlemmer at Norge til enhver tid, ved angrep på landet, må kunne mønstre tilstrekkelig militær evne og motstandskraft til at det ikke kan være tvil om at sikkerhetsgarantien gjennom NATOs artikkel 5 kan gjøres gjeldende. Samtidig viser disse medlemmer til at vi gjennom vår nasjonale militære evne samtidig må være i stand til å håndtere episoder, kriser og konflikter som ikke er vesentlige nok til å omfattes av NATOs artikkel 5. Disse medlemmer vil understreke at regjeringen med den foreslåtte langtidsplanen legger opp til en betydelig styrking av vår nasjonale forsvarsevne, med tilstrekkelig evne til å utløse NATOs sikkerhetsgaranti, så vel som å håndtere mindre kriser.

Disse medlemmer viser til at planen legger fram en rekke konkrete tiltak for å møte utviklingen i det regionale og globale trusselbildet. Utviklingen er svært kompleks, men disse medlemmer vil særlig fremheve hvordan Russlands opptreden i økende grad fremstår selvhvedende og risikovillig, og at russiske myndigheters vilje til å anvende et bredt spekter av militære og ikke-militære virkemidler for å oppnå sine målsettinger, har økt. Videre vil disse medlemmer vise til tiltakende kinesisk selvhvedelse globalt og regionalt, og at motsetningene mellom Vesten og Kina på basis av dette er betydelig skjærpet. USA vurderer nå Kina som sin fremste sikkerhetsutfordring.

Økt internasjonal uforutsigbarhet og en rivende våpenteknologisk utvikling, der kunstig intelligens, nanoteknologi, maskinlæring og stordatabehandling, robotisering og automatisering, samt en svært hurtig utvikling i missilteknologi, utviser skillet mellom krig og fred, samtidig som responstiden forkortes. Disse medlemmer viser til at den globale utviklingen de siste årene har pekt i en mer autokratisk retning, og at de demokratiske verdiene Norge og Vesten i stort er tuftet på, samt rettsstatsprinsipper og universelle menneskerettigheter, er satt under økt press på den internasjonale arena. Disse medlemmer viser til at sammenlagt virkemiddelbruk blir benyttet i hele krisespekteret fra fred til væpnet konflikt, og at slik virkemiddelbruk er med på å gjøre skillet mellom samfunns- og statssikkerheten mindre tydelig. Disse medlemmer fremhever at virkemidlene som benyttes for å nå politiske målsettinger, kan være diplomatiske, informasjonsmessige, militære, økonomiske, etterretningsmessige og juridiske, og viser til at desinformasjon, subversjon, militær

signalering, oppkjøp av strategiske ressurser, kontroll over energiresurser og utfordringer mot vår rettsorden er eksempler på ulike former for virkemiddelbruk som kan representere slike trusler. Disse medlemmer erkjenner at en bakenforliggende trussel om bruk av militærmakt skaper handlingsrom for bruk av andre virkemidler og kan bidra til at disse blir mer effektive.

I sum mener disse medlemmer at utviklingen samlet representerer en sikkerhetsutfordring, men at den fremlagte proposisjonen fremmer svært gode tiltak for å redusere risikoen, og at Norges sikkerhetssituasjon de kommende årene vil bli bedret med den foreslåtte langtidsplanen.

Disse medlemmer viser til at forrige langtidsplan for forsvarssektoren, Innst. 62 S (2016–2017) jf. Prop. 151 S (2015–2016), Kampkraft og bærekraft – Langtidsplan for forsvarssektoren, har gitt Norge et forsvaret med kortere reaksjonstid, økt kampkraft og bedre utholdenhet.

Disse medlemmer viser til Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR) 2019, der nylig avgått forsvarssjef slo fast at:

«Gjeldende langtidsplan tok helt nødvendige grep for å snu en langvarig trend med reduksjon av den norske forsvarsevnen. Tiltak som å ta igjen etterslep på vedlikehold, etterfylle reservedeler, øke bemanning og aktivitet for operative avdelinger, og investere i sentrale kapasiteter, har gitt en positiv effekt. Vi skal få det vi har, til å virke. Styrkingen av grunnmuren i form av vedlikehold, reservedeler og beredskapsholdninger, har gitt resultater.»

Disse medlemmer viser til at forrige langtidsplan for forsvarssektoren la opp til en budsjettøkning på om lag 180 mrd. kroner i tyveårsperioden, med omfattende investeringer i strategiske kapasiteter som kampfly, maritime overvåkingsfly, ubåter, betydelig satsing på å ta igjen vedlikeholdsetterslep og oppfylling av beredskapslagre, samt økning av øvingsaktiviteten i hele Forsvaret. Disse medlemmer viser videre til Innst. 50 S (2017–2018), jf. Prop. 2 S (2017–2018) Videreutviklingen av Hæren og Heimevernet – Landmaktsproposisjon, som i grove trekk etablerte Finnmark landforsvar, opprettet en ny kampbataljon i Porsanger, styrket GSV og la soldatene i HV-17 under et felles ledelselement, FLF, sammen med hærstyrkene i Finnmark.

Disse medlemmer viser til at kursen som stokes ut med den nye langtidsplanen for forsvarssektoren, bygger videre på forrige langtidsplan for forsvarssektoren samt landmaktsproposisjonen. Disse medlemmer vil bemerke at med den nye langtidsplanen fortsetter de siste fire årenes systematiske arbeid med å styrke den norske forsvarsevnen, i tråd med de overordnede prioriteringene om å øke Forsvarets reaksjonsevne, kampkraft og utholdenhet. Disse medlemmer viser til at dette innebærer at innfasingen av nye kampfly, ma-

ritime patruljefly, redningshelikoptre, kystvaktskip, luftovervåkingsradarer, artilleri, kampluftvern og en rekke andre, viktige prosjekter de neste årene fortsetter med uforminsket styrke.

Disse medlemmer vil særlig understreke at den fremlagte planen er den første på flere tiår som legger opp til vesentlig vekst i Forsvarets struktur, med opprettelsen av flere nye avdelinger, særlig i Hæren. For første gang på flere langtidsplanperioder opprettes et antall nye avdelinger i Forsvaret, både stående avdelinger med høy beredskap i fredstid og kadrebaserte avdelinger som raskt skal kunne mobiliseres i krise og krig. Disse medlemmer viser til at Forsvarets personellstruktur de kommende åtte årene skal vokse med 5 500 ansatte og soldater, hvilket utgjør den mest omfattende personellopptrappingen i Forsvaret på flere tiår.

Disse medlemmer vil her fremheve en rekke svært positive satsinger.

Disse medlemmer merker seg at 2. bataljon utvikles til en stående og mekanisert avdeling, og at brigadens fjerde mekaniserte bataljon skal opprettes og innrettes som Brigadens tre andre mekaniserte bataljoner.

Disse medlemmer merker seg videre opprettelsen av flere nye kadrebaserte mobiliseringsavdelinger, herunder en ny militærpolitibataljon, en ny logistikkbataljon, en ny transportbataljon og et CBRN-kompani.

Disse medlemmer understreker at de nye avdelingene tilfører Forsvaret økt kampkraft og utholdenhet, og at de kommer i tillegg til allerede vedtatte satsinger i Hæren, som opprettelsen av Finnmark landforsvar, Porsanger bataljon og styrkingen av Garnisonen i Sør-Varanger.

Disse medlemmer mener videre at reaksjonsevnen generelt, og for Hæren spesielt, vil bli betydelig forbedret når grunnleggende rekruttutdanning i denne planen tas ut av Hærens operative avdelinger og legges til en felles rekruttskole på Terningmoen.

Disse medlemmer viser videre til andre, betydelige satsinger som samlet gir Forsvaret økt reaksjonsevne, kampkraft og utholdenhet, herunder opprettelsen av en ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i Forsvarets spesialstyrker, betydelig styrking av Forsvarets luftvern-avdelinger og oppgradering av luftvernsystemer, samt innføringen av langtrekkende presisjonsild og nye stridsvogner til Hæren.

Disse medlemmer vil fremheve betydningen av at Marinens korvetter i Skjold-klassen videreføres og oppgraderes, for å sikre Sjøforsvaret tilstrekkelig volum og slagkraft, samt betydningen av at også andre fartøysklasser de neste årene skal oppgraderes, som ubåtene, fregattene og minerydderfartøyene. Disse medlemmer mener i den forbindelse det også er avgjørende at besetningene i Sjøforsvaret de neste årene styrkes vesentlig, hvilket planen legger opp til.

Disse medlemmer mener det er svært positivt for forsvaret av Norge, så vel som samfunnssikkerheten, at Forsvarets spesialstyrker fra 2024 tilføres nye og mer egnede helikoptre i sin oppdragsløsning.

Disse medlemmer vil berømme at langtidsplanen legger opp til å videreføre moderniseringen av Forsvaret på bred front, med uforminset styrke. Disse medlemmer understreker at planen sikrer kontinuerlig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomi.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet vil igjen understreke betydningen av langsiktig balanse mellom Forsvarets oppgaver, struktur og økonomiske rammer. Disse medlemmer legger til grunn at Arbeiderpartiets alternative prioriteringer i denne innstillingen følges opp av nødvendige endringer i Forsvarets økonomiske rammer og i de årlige statsbudsjettene. I denne sammenheng viser disse medlemmer til Arbeiderpartiets alternative statsbudsjett for 2021, der forsvarsbudsjettet er økt med 500 mill. kroner for å finansiere økt bemanning allerede i 2021.

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet og Senterpartiet mener at omstillingen av Forsvaret til et innsatsforsvar i tiårene etter den kalde krigen var nødvendig og riktig, men gikk for langt. Forsvaret ble marginalisert, og bevisstheten rundt behovet for et eget forsvar ble satt i skyggen av en verden i endring. Det var ingen stormaktsrivalisering, og NATO vokste og fremsto som en uangripelig forsvarsallianse. Europeisk og internasjonalt samarbeid og utvikling sto i fokus. Men så kom forandringene. Langtidsplanen Prop. 73 S (2011–2012), Et forsvar for vår tid, ble skrevet i en annen tid. Forutsetningene som lå til grunn, er endret. Det foruroligende er at også den forrige langtidsplanen i Prop. 151 S (2015–2016), Kampkraft og bærekraft, ikke lenger fanger opp de sikkerhetspolitiske endringene vi i dag ser. Den sikkerhetspolitiske virkeligheten endrer seg raskt og uforutsigbart. Endringene er større og mer komplekse enn på mange år. Stormaktsrivalisering mellom et sterkt voksende Kina, et Russland som ønsker å posisjonere seg på den internasjonale arenaen, og et USA som utfordres både økonomisk og militært, resulterer i mindre oversiktighet og større grad av usikkerhet.

Disse medlemmer mener norsk sikkerhets- og forsvarspolitikken må ta inn over seg de utfordringene vi ser i våre nærområder. Videre må Norges allianseforpliktelser ses som noe mer enn bare teoretiske forpliktelser. NATO er viktigere enn noen gang, samtidig som alliansen opplever divergerende syn på de sikkerhetspolitiske utfordringene. USAs fokus i retning Kina med-

fører at de europeiske medlemslandene må ta mer ansvar for egen sikkerhet.

Norsk sikkerhets- og forsvarspolitikken har som mål å sikre Norges suverenitet, territoriale integritet og politiske handlefrihet. Forsvarets grunnleggende rasjonale er å ha en avskrekkende effekt på mulige angripere, og forsvare Norge og allierte mot eksterne trusler, anslag og angrep. Norge må ha et moderne forsvar som inngår i en sterk og troverdig allianse. Dette vil ha en avskrekkende effekt og reduserer sannsynligheten for at vi kommer i en situasjon hvor Norges eller alliertes sikkerhet utfordres og må forsvares med militærmakt.

Disse medlemmer vil understreke at Forsvaret spiller en viktig rolle i samfunnets samlede beredskap.

Disse medlemmer mener at det er viktig å bygge opp et forsvar som er fleksibelt og fremtidsrettet. Omstillinger vil være en naturlig del av Forsvarets utvikling, og nye krav til kapasiteter vil komme som følge av teknologisk og samfunnsmessig utvikling.

Norsk forsvarsrelatert industri er en viktig samarbeidspartner for Forsvaret. Norsk industri og Forsvarets forskningsinstitutt (FFI) har et godt samarbeid med Forsvaret om utvikling og tilpassing av ulike typer materiell og teknologi. Dette samarbeidet er med på å sikre at Forsvaret får materiell som er tilpasset dets behov. Samarbeidet er også viktig for å sikre kompetanse og vedlikehold av systemene og materiellet.

Disse medlemmer mener at dagens trusselbilde krever bedre reaksjonsevne og utholdenhet enn hva Forsvaret i dag leverer. Forsvarets størrelse må opp på et nivå som sikrer at pålagte oppgaver kan løses. Det er viktig at oppgaver, organisasjonsstørrelse og økonomi henger sammen.

Disse medlemmer mener Norge har et særlig ansvar for å sette fokus på nordområdene, og at det er avgjørende å opprettholde Norges rolle og kompetanse på strategiske forhold i nordområdene. Videre skal Forsvaret kunne utføre daglige nasjonale oppgaver, bidra til troverdig avskrekking og være en alliert ressurs i det kollektive forsvaret i NATO. Det er nødvendig å øke beredskapsbeholdninger og styrke bemanningen for å øke reaksjonsevnen og utholdenheten til våre militære styrker.

Medlemene i komiteen fra Senterpartiet viser til at Senterpartiet sitt mål er at Norge skal ha eit sterkt nasjonalt forsvar som set oss i stand til å behalde eit solid nasjonalt handlingsrom. Norge skal vere NATO i nord. Desse medlemene viser samstundes til at Forsvaret skal ha styrke til å takle hendingar i heile spekteret frå kriser til krig. Desse medlemene peiker på at Senterpartiet gjennom heile partiets historie har vore ein trufast forsvarar av folkeforsvaret, vernepliktinstituttet og Heimevernet. For at Norge skal bestå

som ein sjølvstendig nasjonalstat, må det norske terskelforsvaret basere seg på norske soldatar.

Desse medlemene vil understreke at Noreg i dag står overfor ein ny og meir krevjande tryggleikssituasjon. Dette vert påpeika i nærast alle tryggleiksvurderingar og analysar frå mellom anna PST, E-tenesta, NATO og NSM. Desse medlemene vil understreke at covid-19 ser ut til å akselerere den pågåande maktforskyvinga mellom Kina og USA. Det er også klare og offentleg anerkjende teikn på russisk utnytting av situasjonen. Desse medlemene merkar seg at i tillegg vil truleg dei enorme økonomiske ringverknadene av covid-19 i verdsøkonomien gjere tryggleikspolitikken ytterlegare uføreseieleg.

Desse medlemene vil peike på at tid er ein avgjerande faktor i beredskapsspørsmål, ikkje berre når det gjeld respons, men også i høve naudsynt oppbygging. Innkjøp av militært materiell og utvikling av struktur og kompetanse tek lang tid, og ein må difor ta høgde for mange moglege scenario i oppbygginga av forsvarsevne. Desse medlemene vil understreke at storleiken på og tilstanden i vårt nasjonale forsvar er det som gir Noreg handlingsrom innanfor bilaterale avtalar og alliansar me er ein del av. Desse medlemene meiner det difor er eit stort behov for å styrke Forsvaret raskt til eit nivå som møter dagens og framtidens tryggleikssituasjon.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti vil understreke at den nye langtidsplanen for forsvarssektoren behandles i en tid med en forverret og mer usikker sikkerhetspolitisk situasjon, med økende spenning, sterkere mistro mellom globale stormakter og et nytt og komplekst trusselbilde. Den økende spenningen er også høyst synlig i våre nærområder, spesielt i våre nordlige hav- og kystområder, som i større grad er blitt åsted for stormaktrivalisering. Dette medlem anser det derfor som viktigere enn på lenge å føre en tydelig og realistisk politikk for norsk tilstedeværelse på norsk jord og i norske havområder, en styrket forankring i nord, og en aktiv politikk for å opprettholde balansen mellom avskrekking og beroligelse.

Dette medlem anser norsk forsvars- og sikkerhetspolitikk som fanget i en ond sirkel. Dette medlem konstaterer med uro at Norge blir stadig mer avhengig av USA og NATO, og at regjeringens forslag til langtidsplan og løpende beslutninger forsterker denne tendensen, både gjennom prioriteringer i materielle investeringer og deltakelsen i USA- og NATO-ledede operasjoner. Dette medlem mener en slik utvikling svekker vår evne til å sikre våre egne landområder og store havområder, noe som gjør at USA og NATO blir gitt et større og mer permanent nærvær på norsk territorium, som igjen bidrar til økt spenning. Dette medlem

anser det derfor som viktig og nødvendig at denne sirkelen brytes, og at Norge bygger opp et sterkt forsvar som er i stand til å løse et bredt sett av nasjonale kjerneoppgaver, uten at allierte må løse dem for oss, og dermed bidrar til å styrke Norges utenriks- og sikkerhetspolitiske handlingsrom.

Dette medlem ser det som sin og Stortingets viktigste oppgave i behandlingen av langtidsplanen å realisere nettopp denne ambisjonen. Dessverre må dette medlem konstatere at langtidsplanen i skuffende liten grad har lagt opp til dette. Den massive kostnadssprekken på kampflyanskaffelsen, manglende prioritering av personell, utsettelse av viktige og nødvendige grep for å styrke landmakten og Sjøforsvaret, urealistiske effektiviseringskrav, en uforsvarlig privatiseringsiver, samt en rekke uavklarte spørsmål om forsvarssektorens fremtidige utvikling bidrar både til å undergrave realismen i langtidsplanen og dens verdi for videre styrking av Forsvaret. Spesielt alvorlig er de manglende satsingene på personell, nedprioriteringen av helikopterstøtte i nord, samt at beslutninger om en fremtidig struktur i Sjøforsvaret fremdeles er utsatt. Dette medlem minner om at da forrige utkast til langtidsplan ble sendt i retur til regjeringen, var dette blant kravene som ble stilt for at Stortinget skulle gjenoppta behandlingen. Dette medlem merker seg at så i liten grad skjedde, men har i behandlingen av planen kommunisert vilje til å arbeide for at disse ambisjonene skal bli realisert, samt arbeide for å gi planen en retning for større realisme og uavhengighet.

3.2 Forsvarets oppgaver

Komiteen har merket seg regjeringens forslag til oppgavesett for Forsvaret slik det framgår i sammenfattet form i proposisjonen:

1. Sikre troverdig avskrekking med basis i NATOs kollektive forsvar.
2. Forsvare Norge og allierte mot alvorlige trusler, anslag og angrep, innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar.
3. Avverge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser med nasjonale ressurser, herunder legge til rette for alliert engasjement.
4. Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom overvåking og etterretning.
5. Hevde norsk suverenitet og suverene rettigheter.
6. Ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder.
7. Delta i flernasjonalt krisehåndtering, herunder fredsoperasjoner.
8. Bidra til internasjonalt samarbeid på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området.
9. Bidra til ivaretagelse av samfunnsikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

Komiteen har også merket seg at oppgavesettet er identisk med langtidsplanen i 2016, jf. Innst. 62 S (2016–2017) til Prop. 151 S (2015–2016), som igjen var å betrakte som en videreføring av Stortingets fastsetting av Forsvarets oppgaver i langtidsplanen i 2012 gjennom Innst. 388 S (2011–2012) til Prop. 73 S (2011–2012).

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet viser til innretningen av oppgave 1 i Innst. 388 S (2011–2012) til Prop. 73 S (2011–2012): «Utgjøre en krigsforebyggende terskel med basis i NATO-medlemskapet». Disse medlemmer slutter seg til viktigheten av kontinuitet i oppgavesettet. Samtidig er disse medlemmer opptatt av å skape bred tilslutning og å unngå unødvendige motsetninger om utformingen av Forsvarets oppgavesett. Disse medlemmer vil derfor endre formuleringen av oppgave 1 ved også å ta inn en henvisning til Forsvarets krigsforebyggende rolle.

På denne bakgrunn og med utgangspunkt i Stortingets ansvar for å definere Forsvarets overordnede oppdrag foreslår disse medlemmer følgende oppgavesett for Forsvaret:

1. Sikre troverdig avskrekking og utgjøre en krigsforebyggende terskel, med basis i NATOs kollektive forsvar.
2. Forsvare Norge og allierte mot alvorlige trusler, anslag og angrep, innenfor rammen av NATOs kollektive forsvar.
3. Avverge og håndtere episoder og sikkerhetspolitiske kriser med nasjonale ressurser, herunder legge til rette for alliert engasjement.
4. Sikre et nasjonalt beslutningsgrunnlag gjennom overvåking og etterretning.
5. Hevde norsk råderett og suverene rettigheter.
6. Ivareta myndighetsutøvelse på avgrensede områder.
7. Delta i flernasjonale krisehåndtering, herunder fredsoperasjoner.
8. Bidra til internasjonalt samarbeid på det sikkerhets- og forsvarspolitiske området.
9. Bidra til ivaretagelse av samfunnssikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at regjeringen fastholder endringen av formuleringen av Forsvarets første oppgave fra å utgjøre en krigsforebyggende terskel til å sikre troverdig avskrekking. Dette medlem advarer sterkt mot at balansen mellom avskrekking og beroligelse blir endret, og vil understreke betydningen av at første oppgave fortsatt skal forstås slik at Forsvaret skal være krigsforebyggende. Dette medlem mener beroligelsesperspektivet burde komme langt tydeligere frem i langtidsplanen for øvrig. Dette medlem mener vide-

re at flertallet nå legger opp til en ytterligere avhengighet av USA og NATO, og understreker at dette undergraver målet om et styrket norsk utenriks- og sikkerhetspolitisk handlingsrom.

3.3 Helhetlig langtidsplanlegging

Komiteen viser til at prinsippet om kontinuerlig langtidsplanlegging i forsvarssektoren i utgangspunktet ikke nødvendigvis gjør at det i hver langtidsplan foretas en omfattende revurdering av Forsvaret og forsvarsstrukturen i sin fulle bredde.

Gitt endringer i det sikkerhetspolitiske landskapet og utfordringene forsvarssektoren dermed står overfor, finner komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti det likevel naturlig at en langtidsplanproposisjon for 2021–2024 bør inneholde en bred behandling av Forsvaret og forsvarssektorens videre utvikling. Samtidig må disse medlemmer dessverre konstatere at proposisjonen ikke utgjør en helhetlig behandling av forsvarssektoren, da viktige veivalg for Sjøforsvaret utsettes i påvente av nye utredninger.

Komiteen vil understreke behovet for å behandle de ulike forsvarsgrenenes kapasiteter i samvirke og sammenheng. Hensikten med langtidsplaninstituttet er nettopp å oppnå helhetlig og sammenhengende forsvarsplanlegging. I tillegg er langtidsplanen den naturlige rammen for å se investeringene i de ulike forsvarsgrenene i sammenheng, inkludert behovet for sekvensering av større investeringsprosjekter.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil minne om stortingsflertallets merknader i Innst. 334 S (2019–2020), jf. Prop. 62 S (2019–2020):

«4) Sjøforsvarets framtidige fartøysstruktur må avklares, sett i sammenheng med det øvrige Forsvaret – i det minste tilstrekkelig klargjort for at Stortinget eventuelt kan fatte informerte beslutninger om framskynding av maritime anskaffelser.»

Komiteen er opptatt av å sikre langsiktighet og forutsigbarhet for de største investeringsprosjektene i forsvarssektoren. I behandlingen av langtidsplanen høsten 2016, gjennom Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), gikk et bredt stortingsflertall inn for å videreføre investeringen i nye kampfly, å investere i nye ubåter til Sjøforsvaret og å starte innkjøp av nye og moderne maritime overvåkningsfly. Disse tre strategiske kapasitetene er av avgjørende betydning for vår nasjonale forsvarsevne, men vil samtidig legge betydelige føringer for forsvarøkonomien både i kommende

langtidsplanperiode 2021–2024 og også for fireårsperioden 2025–2028.

3.4 Forsvarskommisjon

Komiteen vil fremheve at en bred og faglig fundert diskusjon om forsvars- og sikkerhetspolitiske endringer og veivalg er en stor styrke for det norske demokratiet. Komiteen vil løfte frem tradisjonen med forsvarskommisjoner som et godt virkemiddel for å bidra til nettopp dette. Forsvarskommisjoner har tidligere vært satt ned når globale politiske omveltninger har skapt en ny forsvars- og sikkerhetspolitisk situasjon. I lys av mange av de utviklingstrekkene som skisseres i langtidsplanen, mener komiteen av det er behov for en ny forsvarskommisjon for å sørge for en bred og åpen dialog om forsvars- og sikkerhetspolitiske utfordringer og gi innspill til arbeidet med kommende langtidsplaner.

På denne bakgrunn fremmer komiteen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2021 sette ned en forsvarskommisjon med bred faglig og politisk sammensetning for å vurdere de sikkerhetspolitiske utfordringene for Norge, med sikte på å skape et bredest mulig grunnlag for videre utvikling i forsvarssektoren.»

3.5 Personell og kompetanse

3.5.1 Personellopptrapping

Komiteen viser til at regjeringen legger opp til å øke bemanningen på utvalgte områder fra 2021 for å styrke Forsvarets reaksjonsevne og utholdenhet. Den økte bemanningen vil primært innebære flere spesialister og vernepliktige i førstegangstjeneste.

Komiteen merker seg at flertallet av de nye stillingene prioriteres til operative enheter. I Hæren vil den økte bemanningen i hovedsak være i Brigade Nord og Finnmark landforsvar. For Luftforsvaret prioriteres den økte bemanningen i hovedsak til luftvern, baseforsvar og understøttelse av F-35. I Sjøforsvaret legges det blant annet opp til å styrke fartøysbesetningene. For å styrke reaksjonsevnen og utholdenheten er det i tillegg nødvendig å styrke evnen til ledelse og understøttelse. Det er derfor planlagt med at Forsvarets operative hovedkvarter styrkes, at Cyberforsvaret styrkes med flere ansatte til Cybersikkerhetssenteret og økt bemanning ved Nasjonalt logistikkcenter i Forsvarets logistikkorganisasjon. Den planlagte bemanningsøkningen må ses i sammenheng med nye investeringer og kapasiteter som fases inn, samt den videre utviklingen av Forsvarets utdanningssystem.

Komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti viser til tabellen under. I tabellen vises

planforutsetningene for personellopptrappingen i langtidsplanen. Tilhørende kostnader for denne personellopptrappingen er en delmengde av den foreslåtte økonomiske opptrappingen. Dette må også ses i sammenheng med tiltak innenfor andre ressurskategorier, herunder materiell og EBA. I gjennomføringen av langtidsplanen vil forsvarssjefen bli gitt handlingsrom til å detaljere fordelingen av årsverk innenfor de politiske føringene i langtidsplanen.

År	Opprinnelig	Tillegg	Ny sum	Økte kostnader
2 021	57	253	310	303 600 000
2 022	225	85	310	102 000 000
2 023	436	-	436	-
2 024	550	-	550	-
2 025	743	-	743	-
2 026	1 261	-	1 261	-
2 027	1 821	-	1 821	-
2 028	2 200	-	2 200	-
Sum	-	-	-	405 600 000

Tabell forsering av personellopptrapping

Komiteen viser til at langtidsplanen i 2024 legger opp til en bemanningsøkning på 550 ansatte og 700 vernepliktige i førstegangstjeneste, og i 2028 en økning på 2 200 ansatte og 3 000 vernepliktige i førstegangstjeneste.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, støtter at bemanningen i Forsvaret øker de neste årene, men mener oppbemanningen må skje raskere enn forutsatt i planen.

Flertallet vil derfor fremme følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen forsere en økning i antall årsverk i Forsvaret til 300 i 2021 og innrette økningen i tråd med anbefalingene i Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR).»

Komiteen fremmer videre følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen styrke Cyberforsvaret med 10 nye spesialiststillinger i 2021, ut over den øvrige økningen i antall årsverk.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er et stort behov for flere ansatte i Forsvaret. Disse medlemmer mener at opptrappingen det legges opp til i Prop. 14 S (2020–2021) Langtidsplan for forsvarssektoren, er altfor svak, og at denne ikke svarer på utfordringene i forsvarssektoren.

Medlemene i komiteen fra Senterpartiet mener det er eit stort avvik mellom problemskild-

ring og føreslåtte tiltak i Prop. 14 S (2020–2021). Desse medlemene viser til gjennomgåande attendemeldingar på høyringa frå mellom anna LO, NOF, BFO, Parat samt TVO var at styrkinga av det nasjonale forsvaret kjem for seint. Desse medlemene merkar seg at det vert vist til stort behov for meir personell. Dette trengs dersom ein skal fylle opp eksisterande og framtidig styrkestruktur og dermed få maksimalt ut av investeringar i utstyr og materiell. Desse medlemene registrerer at forsvarssjefen i si uttale til Prop. 62 S (2019–2020) og uttale til Prop. 14 S (2020–2021) skriv at oppbemanning kan kome tidlegare og i større volum enn det regjeringa legg opp til.

Desse medlemene merkar seg at det i høyringsinnspel vert løfta fram ei stor uro over belastninga på tilsette i Forsvaret i dag. Desse medlemene registrerer at Forsvaret skuldar sine tilsette fleire tusen timar grunna overtid og avspasering, noko Forsvaret ikkje klarar å redusere. Desse medlemene viser også til at Forsvaret slit med å halde på personell. Erfaring frå inneverande periode er at nivået på effektiviseringa svekkjer driftsbudsjetta ute i dei operative avdelingane. Desse medlemene lyttar til den nye forsvarssjefens kommentar til Prop. 14 S (2020–2021) og meiner at Forsvaret må nytte seg meir av dagens teknologi og høgare grad av digitalisering i komande planperiode. Desse medlemene vil samstundes understreke at det er særskilt viktig at effektiviseringstiltaka ikkje svekkjer driftsbudsjetta ute i dei operative avdelingane og personellsituasjonen.

Desse medlemene merkar seg at investeringar i kampflyprogrammet har stått for 40 prosent av veksten i forsvarsbudsjettet frå 2013–2020. Dette har fått følger for resten av Forsvaret og forklarar kvifor Forsvaret sjølv varslar store etterslep og ein krevjande personellsituasjon. Desse medlemene registrerer at i same periode har mellom anna Hæren vore tilsidesett. I denne planen kjem mesteparten av veksten til Hæren etter 2024.

Desse medlemene viser til at i høve forsvarssjefen sitt fagmilitære råd styrer regjeringas langtidspan mot det svakaste alternativet, alternativ D, for til dømes Hæren, men veksten er skyvd langt ut i tid i høve til forsvarssjefens tilråding. At nivå D skal vere nådd i 2032, vil avhenge av at dei tre komande langtidspanane vert gjennomførte 100 prosent. Desse medlemene peikar på at gitt Hærens historikk verkar dette lite sannsynleg.

Desse medlemene viser til Innst. 50 S (2017–2018), der det vart referert at tidlegare Sjef Hæren i 2017 slo fast at inneverande langtidspan for Forsvaret har vore ei nedprioritering av Hæren. I Dagens Næringsliv 28. juni 2017 sa han følgjande:

«Dersom de økonomiske rammene for utviklingen av landmakten blir stående, fører de til en de facto ned-

prioritering av Hæren og Heimevernet, og en dreining bort fra et balansert forsvar. Vi får da et forsvar med en svakere landkomponent, der tilstedeværelse, kontroll og evne til å møte en motstander også på bakken svekkes.»

Desse medlemene understrekar at regjeringa ikkje har løyvd midlane som Hæren skulle hatt som følge av Prop. 73 S (2011–2012). Sjef Hæren stadfesta i ovannemnde kronikk at:

«Hærens erfaring fra siste langtidspan (fire år, 2013–2016) var at vi fikk omtrent halvparten av det som var planlagt til investeringer.»

Desse medlemene meiner at Hæren må styrkast betydeleg ut over regjeringa sitt forslag.

Desse medlemene viser til at Senterpartiet har eit større ambisjonsnivå enn regjeringa på å styrke det norske Forsvaret. Desse medlemene vil understreke at Noreg alltid vil vere avhengig av allierte, men at det handlar om grad av avhengigheit og på kva måte. Ei truverdig norsk evne er sentral i denne samanhengen. Desse medlemene viser til at målsetjinga i Prop. 14 S (2020–2021) om at Forsvaret skal få 550 fleire tilsette innan 2024 og 2 200 fleire tilsette innan 2028, ligg langt under forsvarssjefens minst ambisiøse alternativ i det fagmilitære rådet (FMR), alternativ D. Desse medlemene registrerer at FMR strekker seg fram mot 2040, og at planen er at det også skal tilsettast fleire etter 2028. Desse medlemene vil likevel understreke at det er lite føremålstenleg for Stortinget å vedta ein langtidspan der store delar av oppbygginga av Forsvaret kjem langt fram i tid, ettersom det er den første fireårsperioden av langtidspanen som forpliktar. Desse medlemene viser også til at det er svakt truverd til veksttakta i påfølgjande periodar, noko som er forståeleg dersom ein legg oppfylling av tidlegare langtidspanar til grunn.

Desse medlemene viser til at Senterpartiet ynskjer at ein større del av personelloppbygginga skal kome tidlegare enn det Prop. 14 S (2020–2021) legg opp til. Desse medlemene viser til at det vil gi høve for raskare oppbygging av auka forsvarsevne samt oppfylling av NATOs krav til Noreg. Desse medlemene vil at det skal oppbemannast med 500 årsverk i 2021. Desse medlemene vil vidare at det innan 2024 skal vere 1 100 fleire årsverk og innan 2028 skal vere 3 200 fleire årsverk i Forsvaret. Desse medlemene viser til at utdanningskapasiteten i Forsvaret må aukast i tråd med plan for oppbemanning.

Medlemene i komiteen frå Arbeidarpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa auke talet på årsverk i Forsvaret med 500 i 2021, legge til grunn ein auke på 1 100 årsverk innan 2024 og kome attende seinast i revi-

dert nasjonalbudsjett for 2021 med naudsynnte tiltak for å realisere dette.»

3.5.2 Førstegangstjenesten

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, støtter innføring av 16 måneders førstegangstjeneste, men for å sikre god rekruttering må dette være forutsigbart for den enkelte vernepliktige. Ungdom må få vite i god tid om de blir innkalt til 16 måneders tjeneste, slik at de kan planlegge sin fremtid.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at å arbeide for eit samfunn der folket i landet faktisk styrer landet, er ein berebjelke i Senterpartiet sin politikk. Eit sterkt norsk folkestyre føreset ein godt fungerande og suveren nasjonalstat. Det er ikkje mogleg å sikre norske borgarar sin suverene rett til å styre landet utan at me evnar å forsvare oss. Då må me ha eit sterkt norsk forsvar. Desse medlemene understrekar at Noreg sin tryggleik er sterkt avhengig av forsvarsviljen og kompetansen til det norske folket. Å styrke vernepliktinstituttet og dei strukturane i Forsvaret som held opptaket av vernepliktige oppe, er avgjerande for Senterpartiet. Desse medlemene meiner at opptaket til førstegangstjenesta bør aukast i komande planperiode i takt med vekst og personell for å sikre rekruttering. Dette vil vere viktig for å klare å bygge opp strukturen i heile Forsvaret samt bidra til ei breiare forankring av Forsvaret i samfunnet.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at den foreslåtte langtidsplanen legger opp til økt bruk av 16 måneders førstegangstjeneste for alle grener, i tråd med prinsippene innført i Hæren som følge av Prop. 2 S (2017–2018). Som illustrert gjennom både høringen og senere spørsmålsrunder mellom komiteen og departementet åpner dette for en rekke nye problemstillinger, blant annet knyttet til Heimevernet, permisjoner og rekruttering. Dette medlem vil også bemerke at det både under høringen og i den påfølgende offentlige debatten kom frem vektige innsigelser mot en slik utvikling, blant annet fra Vernepliktsrådet, og en rekke bekymringer rundt hvordan utviklingen for dem som utfører førstegangstjeneste, har vært de siste årene.

Dette medlem registrerer at det parallelt med denne utviklingen foregår en større diskusjon i forsvarskretser om rekruttering til fremtidens forsvar, blant annet som følge av Svendsen-utvalgets rapport «Økt evne til å kombinere menneske og teknologi – veier mot et høyteknologisk forsvar». Dette medlem ser det som problematisk at på tross at de overnevnte punktene har det vært liten offentlig politisk debatt om førstegangstjenestens fremtid.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en separat sak om fremtidens førstegangstjeneste».

3.6 Forsvarets struktur

3.6.1 Heimevernet

Komiteen viser til kvalitetsreformen i Heimevernet.

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, foreslår følgende:

«Stortinget ber regjeringen sikre at kvalitetsreformen i Heimevernet fortsetter, med årlig trening for alle HV-distrikter og fortsatt innfasing av nytt materiell, innenfor rammen på 40 000 soldater.»

Komiteen foreslår videre følgende:

«Stortinget ber regjeringen sikre den videre moderniseringen av Heimevernet, og at det innføres nytt materiell som kjøretøy og utrustning. Dette bør inkludere investeringer for å styrke kapasiteten til desentralisert lagring. Økt utnyttelse av teknologi for å øke Heimevernets evne til å gjennomføre sikringsoppdrag bør prioriteres. Stortinget ber videre regjeringen sikre at påbegynte tiltak for å gi Heimevernet tilstrekkelig tilgang på personell til områdestrukturen i hele landet utvikles ytterligere. Stortinget understreker at Heimevernet utgjør en betydelig ressurs for ivaretagelse av samfunnsikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver, og at dette må følges opp i neste langtidsplanperiode.»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at høgeregjeringa har redusert strukturen på Heimevernet med 5 000 soldatar frå 45 000 til 40 000. Desse medlemene vil vidare peike på at det manglar om lag 4 000 soldatar i styrkestrukturen i Heimevernet i dag for å fylle opp strukturen på om lag 40 000 soldatar. I svar på skriftleg spørsmål datert 19. august 2020 frå Senterpartiet til forsvarsministeren, der det vart bedt om oversikt på talet på soldatar og tilsette i Heimevernet per dags dato, konstaterte forsvarsministeren at:

«Heimevernet har ei dekningsgrad på 90,43 prosent i styrkestrukturen som er på om lag 40 000 soldatar.»

Desse medlemene merkar seg at regjeringa ikkje har følgd opp Stortinget sitt vedtak frå Innst. 50 S (2017–2018):

«Stortinget ber regjeringen sikre at Heimevernet har 40 000 soldater inkludert områdestruktur og inn-

satsstyrker. Det foretas en ny politisk vurdering etter at regjeringen har innhentet en helhetlig faglig vurdering av Heimevernets behov for bemanning, trening og utstyr for å løse sine oppgaver samt hvordan sikring og vakthold av objekter i kystsonen best kan ivaretas etter nedleggelsen av Sjøheimevernet.»

Desse medlemmene viser til at Senterpartiet ikkje vil svekkje og redusere, men derimot styrkje Heimevernet. På sikt vil Senterpartiet, i tråd med eige parti-program, auke Heimevernet til 50 000 soldatar. Desse medlemmene understrekar at det trengs ressursar til meir trening og øving samt meir materiell i Heimevernet. Desse medlemmene viser til at Senterpartiet i sitt alternative budsjett for både 2019 og 2020 har føreslått å auke Heimevernet sitt budsjett med 250–300 mill. kroner, noko som ville sikra vesentleg fleire HV-soldatar og meir trening og øving i Heimevernet.

Desse medlemmene peikar på at ein auke i talet på HV-soldatar kan gjerast på ein kostnadseffektiv måte ved at Forsvaret på ny opprettar ei eiga utdanning for Heimevernet. Det årlege inntaket av vernepliktige kan aukast ved at ein innfører seks månaders HV-utdanning, om naudsynt ved hjelp av «geografisk utskrivning» som sikrar eit landsdekkande heimevern. Desse medlemmene viser til suksessen i Finnmark landforsvar med denne modellen.

Desse medlemmene understrekar at me dei siste åra har sett fleire tilfelle av terroråtak og hybrid krigføring av ulike slag. Dette understrekar trongen for eit sterkare og større heimevern, ikkje eit mindre. Desse medlemmene viser til at arbeidet med objektsikring i Noreg må styrkast. Desse medlemmene fremjar på denne bakgrunnen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa auke bemanninga i Heimevernet til vedtatt struktur, jf. Innst. 50 S (2017–2018), og sørge for vidare opptrapping til 45 000 soldatar.»

«Stortinget ber regjeringa sikre at Heimevernet vert tilført auka ressursar som sikrar årleg trening med seks dagar for soldatane og ni dagar for befalet.»

Komiteen fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa greie ut utnytting av eksisterande EBA og etter behov opprette mellombels rekruttutdanning for å utdanne personell til HV på Drevjamoen etter modell frå Finnmark landforsvar.»

3.6.2 Fartøystruktur

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, fremmer følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringen på egnet vis fremme en sak om erstatning av dagens kystvakt- og støttefartøy, herunder en vurdering av en fremtidig standardisert

fartøyklasse, og komme tilbake med mulige forseringer i Prop. 1 S (2021–2022).»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil understreke at forsvarsfaglige begrunnelser må ligge til grunn for anskaffelser av forsvarsmateriell. Krevende tider for norsk økonomi og næringsliv – ikke minst for maritim industri – skaper imidlertid rom for å framskynde investeringer og anskaffelser Sjøforsvaret uansett vil ha behov for i løpet av de nærmeste årene.

Disse medlemmer fremmer derfor følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringen så snart som mulig, og senest i revidert nasjonalbudsjett våren 2021, komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag til framskynding av investeringer og/eller anskaffelser i Sjøforsvaret. Dette for å styrke Sjøforsvarets operative evne og sikre forutsigbarhet for norsk verftsindustri.»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at regjeringa vil kome til Stortinget med ei utgreiing om struktur på overflatefartøy til Sjøforsvaret. Desse medlemmene vil peike på at Sjøforsvaret i tillegg treng å få utarbeidd ei standardisert fartøyklasse, som kan utrustast til ulike føremål, til dømes for å erstatte Reineklassa for kystforsvaret eller fartøy knytte til system for minerydding. Desse medlemmene viser til at det langs kysten er mange verft som treng oppdrag, og at framskunding av slike prosjekt, oppgraderingar og vedlikehald vil tene både Sjøforsvaret og arbeidsplassar langs kysten.

Desse medlemmene fremjar difor følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa i Revidert Nasjonalbudsjett for 2021 kome attende med ei vurdering av moglege investeringar og oppgraderingar som kan utførast uavhengig av den pågåande utgreiinga om framtidig overflatestruktur.»

3.6.3 Langtrekkende luftvern

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet viser til omtalen av langtrekkende luftvern i regjeringens langtidsplanproposisjon for 2017–2020, Prop. 151 S (2015–2016):

«Anskaffelse av nytt langtrekkende luftvern gjennomføres i perioden 2021–2024 og integreres med NASAMS II-systemet. Det er viktig at en modernisert, utviklet og robust luftvernstruktur er etablert når F-35-flyene er fullt operative i 2025 på Ørland og Evenes flystasjon.»

Disse medlemmer viser videre til forsvarssjefens offisielle kommentar til regjeringens langtidsplanproposisjon i april 2020, Prop. 62 S (2019–2020):

«Regjeringens anbefaling innebærer både en utsatt innføring og en lavere satsing på luftvern enn hva jeg anbefalte. Dette vil medføre at Forsvaret på kort og mellomlang sikt vil ha mangelfull beskyttelse mot trusler fra langtrekkende presisjonsild. Dette øker sårbarheten særlig mot F-35, deres baser og tilhørende støttestruktur.»

Disse medlemmer viser videre til forsvarssjefens offisielle kommentar til den foreliggende langtidsplanproposisjonen for 2021–2024:

«For å redusere sårbarhet, bevare egen handlefrihet og evne til alliert mottak er det behov for en tidligere styrking av luftvernet enn det som ligger i langtidsplanen.»

På bakgrunn av dette fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i planperioden 2021–2024 starte anskaffelsesprosessen for nytt langtrekkende luftvern, i tråd med regjeringens langtidsplanproposisjon i 2016.»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet merkar seg at regjeringa ikkje følgjer opp vedtaket frå Innst. 62 S (2016–2017) om at langtrekkjande luftvern skal skaffast i perioden 2020–2024. I Prop. 14 S (2020–2021) vert det ikkje planlagt skaffe langtrekkjande luftvern før i 2029. Desse medlemene merkar seg at Noreg har gått til innkjøp av nye jagarfly til ein kostnad av nærare 100 mrd. kroner, som ikkje vil vere verna av langtrekkjande luftvern. Grunngjevinga, jf. Prop. 14 S (2020–2021), er at det per dags dato ikkje finst oppdatert teknologi som evnar å uskadeleggjere dei nye avanserte øvre lags missilsystema som Russland har utvikla. Desse medlemene vil understreke at den teknologiske utviklinga på alle felt går hurtig, og meiner regjeringa viser ei defensiv haldning ved å utsetje heile investeringa. Dersom Noreg skal vente med å skaffe diverse system til me får den nyaste teknologien, vil det bli særns vanskeleg å ta avgjerder om å skaffe militært utstyr i tida som kjem. Desse medlemene meiner Forsvaret bør gå i dialog med leverandørar av langtrekkjande luftvern og aktivt jobbe for å skaffe vern til F-35 og deira tilhøyrande basar.

Desse medlemene fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa styrke luftvernet gjennom anskaffing av nye luftvernsystem med langtrekkjande luftvernmissil og sensorar som skal vere i stand til å beskytte kampflybasen på Ørland, allierte mottaksområde og basen på Evenes.»

3.6.4 Stridsvogner

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, viser til at regjeringen i ny langtidsplan legger opp til innfasing av nye stridsvogner i Hæren fra 2025. Flertallet viser til at stridsvognanskaffelsen skal legges frem for Stortinget i 2021.

Flertallet viser til at anskaffelsen vil omfatte betydelig flere stridsvogner enn hva Hæren i dag har. Flertallet viser til at nye stridsvogner vil tilføre Hæren betydelig økt ildkraft og bedre beskyttelse.

På denne basis viser flertallet til at Stortinget skal ta beslutning om anskaffelse og tidspunkt for innfasing av nye stridsvogner i 2021, med vurdering av muligheter og tilhørende kostnader knyttet til tidligere oppstart av innfasing enn 2025.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at Prop. 14 S (2020–2021) legg opp til at innkjøp av stridsvogner skal starte frå 2025, etter at neste langtidsplan for forsvarssektoren er lagt fram. Desse medlemene viser til at Hæren nok ein gong vert nedprioritert, jf. Prop. 151 S (2015–2016) og Innst. 62 S (2016–2017). Senterpartiet åtvara sterkt mot regjeringa sitt forslag om å skyve Hæren og Heimevernet ut i ei eiga «landmaktutgreiing». Frå fleire hald vart det åtvara mot at det i Prop. 151 S (2015–2016) ikkje var økonomisk handlingsrom til naudsynte investeringar i Hæren og Heimevernet. Desse medlemene viser til at fleire av forslaga i Prop. 2 S (2017–2018) kom som resultat av fortronge økonomiske rammer i førre langtidsplan. Desse medlemene viser til at regjeringa i Prop. 14 S (2020–2021) held fram med å skyve heilt naudsynte investeringar i Hæren ut i tid.

Desse medlemene viser til at Senterpartiet heile tida har kjempa for å sikre Hæren naudsynte kapasitetar som artilleri, stridsvogner og kampluftvern, akkurat slik forsvarssjefen tilrådde i sitt fagmilitære råd både hausten 2015 og hausten 2019. Desse medlemene viser vidare til at Stortinget allereie i Innst. 388 S (2011–2012) vedtok at det skulle investerast i nye stridsvogner til Hæren. Dette har ikkje regjeringa følgd opp. Desse medlemene viser til at under handsaminga av Prop. 2 S (2017–2018) i Innst. 50 S (2017–2018) åtvara mellom anna Befalets fellesorganisasjon (BFO) sterkt mot å skyve investeringar i moderne stridsvognkapasitet fram i tid. BFO har mellom anna skrive at:

«Hærens 80-talls Leopard 2 A4 stridsvogner er i dag blant de eldste i Europa, og er håpløst utdaterte i forhold til andre lands Leopard stridsvogner (som vi operer sammen med bl.a. i Litauen), og ikke minst i forhold til våre topp moderne CV-90 stormpanservogner. Våre gamle LEO 2 A4 kommuniserer dårlig med våre hel-digitaliserte CV-90 vogner. Forutsetningen for moderniseringen av CV-90, var at våre LEO 2 A4 stridsvogner skulle få samme moderniseringen, slik at de til sammen ville utgjøre en moderne og meget slagkraftig kapasitet for

Hæren, og en viktig brikke i et nettverksbasert forsvar. Nå har Forsvarsdepartementet og Landmaktsutredningen utsatt nyinnkjøp, eller modernisering av våre stridsvogner til etter 2025.»

Desse medlemene vil rette kritikk mot regjeringa, som fortsatt vel å skyve investeringar i moderne stridsvognkapasitet fram i tid. Desse medlemene merkar seg at regjeringa i Prop. 14 S (2020–2021) kunne fremja forslag til Stortinget om å starte investeringa i nye stridsvogner, og at ein dermed ikkje hadde hatt behov for den varsla proposisjonen som regjeringa skal leggje fram for Stortinget våren 2021. Desse medlemene meiner dette hadde gjort det mogleg å starte prosessen tidlegare, og avgjerda ville blitt teken i langtidsplanen, der ho høyrer heime. Stridsvogner er hovudkampsystemet til Hæren, og det hastar med å starte investeringa. Desse medlemene vil på denne bakgrunnen fremje følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa i den varsla proposisjonen om investeringar i stridsvogner våren 2021 planlegge for innfasing av stridsvogner frå seinast 2023.»

3.6.5 *Helikopterstøtte til Hæren*

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmene fra Senterpartiet, fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa i forbindelse med den planlagte anskaffelsen av nye helikoptre til spesialstyrkene fra 2024 også anskaffe nye helikoptre til dedikert helikopterstøtte for Hæren. De nye helikoptrene skal organiseres i en skvadron på Rygge, og en skvadron på Bardufoss for å understøtte og samvirke med Hæren. Stortinget ber regjeringa komme tilbake til Stortinget med en egen sak om anskaffelsen av helikoptrene, herunder antall.»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet peikar på at det ikkje finst ein moderne hær i verda i dag utan helikopterstøtte. Helikopter er viktig for Hæren si evne til mellom anna rekognosering, strategisk flytting av soldatar og utstyr og til å evakuere skadde soldatar. Desse medlemene viser til at Senterpartiet heilt sidan Prop. 151 S (2015–2016) vart lagd fram, har åttvåra mot flyttinga av Hæren sine helikopter og nedlegginga av 339-skvadronen. Desse medlemene viser til at Bell 412 skal fasast ut når spesialstyrkane får nye helikopter frå 2024. Ifølgje til regjeringa sin plan i Prop. 14 S (2020–2021) vert helikopterbasen på Bardufoss lagd ned i 2025, når spesialstyrkane får sine nye helikopter.

Desse medlemene stiller seg sterkt kritisk til at helikopterbasen på Bardufoss skal leggjast ned, samt at Hæren ikkje får nye dedikerte helikopter. I eit beredskapsperspektiv er helikopterbasen og fast stasjonerte helikopter på Bardufoss kritisk viktig for Nord-Noreg.

Bell 412 har støtta både politiet, ambulansetenesten og brannvesenet ved tallause høve. Helikopterkapasiteten har også vore kritisk viktig i søk og redningsaksjonar ved mellom anna snøskred. Desse medlemene vil understreke at dersom Prop. 14 S (2020–2021) vert vedtatt utan endring når det gjeld helikopterkapasitet til Hæren stasjonert på Bardufoss, vil det vere ei dramatisk svekking av beredskapen i nord. Desse medlemene vil at Hæren skal få nye helikopter stasjonert på Bardufoss, og fremjar på denne bakgrunnen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa i samband med det planlagde kjøpet av nye helikopter til spesialstyrkane frå 2024 og utover utvide kjøpet med dedikerte helikopter til Hæren, som vert stasjonerte i ein eigen skvadron basert på Bardufoss.»

3.6.6 *Oppbygging av Brigade Sør*

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet understrekar at det er viktig for Senterpartiet å starte oppbygginga av ein kaderbasert Brigade Sør. Etableringa av Brigade Sør inneber for Senterpartiet ein ambisjon om ein betydeleg auke av Hærens kampkraft og vil vere ei substansiell styrking både nord og sør i landet. Desse medlemene viser til at ein Brigade Sør vil vere ei lett brigade bygd på reservistar og vernepliktige. Desse medlemene meiner at ein Brigade Sør vil tilføre Hæren auka fleksibilitet og evne til å håalde ut. Ein brigade nummer to vil forsterke den nasjonale beredskapen og bidra til sikring av viktige område.

Desse medlemene vil understreke at Brigade Sør ikkje skal vere ein brigade med same ambisjon som Brigade Nord, men ein mobiliseringsbasert brigade som dekkjer eit kritisk behov ved mottak og sikring av allierte forsterkingar i Sør-Noreg. Den skal gjenbruke materiell og vert bygd på nøkkelfbefal som i dag ikkje er disponerte i krigsorganisasjonen.

Desse medlemene viser til at for Senterpartiet er auka nasjonal forsvarsevne ei viktig prioritering, både fordi det gir auka handlingsrom for politisk leiing, men også fordi det bidreg til å halde spenningar nede. Alternativet til eit styrkt landforsvar i Noreg er å erstatte delar av det fellesoperative grunnsystemet vårt med element som er underlagde utanlandske avgjerdskjeder. Desse medlemene peikar på at dette medfører redusert nasjonal politisk handlingsfridom til suverent å handtere utfordringar me kan verte stilt overfor.

Desse medlemene fremjar på denne bakgrunn følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa starte oppbygginga av ein ny kadrebasert Brigade Sør frå 2021. Brigade Sør skal vere ein lett brigade bygd på reservistar og vernepliktige.»

3.7 Forsvarets basestruktur

3.7.1 Ledelselementer i Nord-Norge

Komiteen viser til erfaringene fra helsekrisen våren 2020, da Forsvaret knapt hadde ledelsesfunksjoner i Forsvarets hovedinnsatsområde i Nord-Norge, og fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte og senest i revidert i nasjonalbudsjett våren 2021 med eventuelle forslag om å flytte ledelselementer i Forsvaret til Nord-Norge, for eksempel ledelse og stab i Forsvarets spesialstyrker til Reitan/Bodø.»

3.7.2 Andøya

Komiteen viser til at Andøya flystasjon ved Stortingets behandling av Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), ble vedtatt lagt ned.

I proposisjonen skrev regjeringen:

«Nedleggelsen av flystasjonen kan gi muligheter både gjennom frigjøring av arealer for kommunen og gjennom muligheter for alternativ verdiskapende virksomhet i fasilitetene som fraflyttes av Forsvaret.

Regjeringen er opptatt av å legge til rette for at kommunen skal ha gode forutsetninger for å omstille og videreutvikle seg etter nedleggelsen av flystasjonen. Det vil derfor være viktig med en god dialog med Andøy kommune og Nordland fylkeskommune knyttet til behovet for omstillingstiltak som følge av endringene i Forsvarets virksomhet i kommunen. For å lykkes med slik tilrettelegging legger regjeringen vekt på samarbeid mellom kommunen, fylkeskommunen, næringslivet og private initiativtakere.»

Komiteen viser i denne sammenheng til flertallspartienes merknad i Innst. 62 S (2016–2017):

«Flertallet forventer på denne bakgrunn at regjeringen i perioden frem til 2020 legger til rette for en målrettet omstilling med sikte på i størst mulig grad å minimere de negative effektene for Andøysamfunnet av nedleggelsen av Andøya flystasjon. Flertallet merker seg at nedleggelsen av flystasjonen kan gi muligheter både gjennom frigjøring av arealer for kommunen og gjennom muligheter for alternativ verdiskapende virksomhet i fasilitetene som fraflyttes av Forsvaret. Flertallet understreker i denne sammenhengen betydningen av samarbeid mellom kommunen, fylkeskommunen, næringslivet og private initiativtakere.»

Komiteen viser til at regjeringen i Granavolden-plattformen har presisert at det skal legges til rette for etterbruk av fasiliteter på Andøya gjennom en samarbeidsavtale som gir gode muligheter for både sivile aktører og eventuelt mottak av allierte styrker.

Komiteen vil understreke viktigheten av at arealbruk og båndlegging av arealene på Andøya må konkretiseres, slik at annen aktivitet kan igangsettes.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at nesten fire år etter forhandlingene om langtidsplanen i 2016 la forsvarssjefen den 1. september 2020 fram sin anbefaling om framtidig arealbruk. Dessverre har forsvarsministeren fremdeles ikke endelig avklart disse spørsmålene.

Komiteen mener det vil ha store økonomiske og samfunnsmessige konsekvenser dersom en slik avklaring ikke kommer på plass raskt. I en tid med store økonomiske og sosiale utfordringer som følge av nedleggelsen på Andøya og den pågående pandemien er det svært viktig at andøysamfunnet får en positiv utvikling næringsmessig. Derfor vil komiteen be om at regjeringen så snart som mulig konkluderer i Forsvarets arealutfordringer knyttet til Andøya.

Frigjøring av arealer for kommunen og alternativ verdiskapende aktivitet i fasilitetene som fraflyttes av Forsvaret, kan gi andøysamfunnet nye omstillingsmuligheter. Forsvarets behov relatert til mottak og understøttelse av allierte forsterkningsstyrker, slik dette er omtalt i Prop. 14 S (2020–2021), skal ikke være begrensende for en omstilling av andøysamfunnet. Tilrettelegging for fremtidig bruk av Andøya flystasjon er et viktig element i dette arbeidet.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen, i oppfølgingen av vedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon, følge opp omstillingen av andøysamfunnet i tråd med de føringer som lå til grunn for vedtaket og flertallets merknader i Innst. 62 S (2016–2017), og innen 1. februar 2021 konkludere hva angår båndlegging og bruk av arealer tilknyttet Andøya flystasjon.»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet et meiner at vedtaket om å leggje ned Andøya flystasjon er eit historisk feilgrep. Sett i lys av den negative tryggleiksutviklinga er den norske evna til maritim overvaking kritisk viktig for norsk forsvarsevne og for NATO.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at maritime overvaksingsfly er sentrale med tanke på evna til å oppretthalde naudsynt situasjonsforståing i egne nærliggjande havområde. At ein evnar å få dei nye P-8-flya i lufta snarast mogleg, bør difor ha hovudprioritet. Desse medlemene fryktar at rasinga av MPA-miljøet på Andøya samt den lange lista av uløyste utfordringar på Evenes vil føre til at flya vert ståande i USA lenger enn naudsynt, og at Noreg sin overvaksingskapasitet dei

næraste åra vil svekkast. Det er også grunn til uro over signal som kan tyde på at regjeringa ynskjer å ta ned kapasiteten med P-3 Orion før dei nye P-8 overvåkingsflya er fasa inn og operative. Det kan i så fall gje ein lengre periode med lågare kapasitet enn naudsynt.

Desse medlemene peikar også på at føresetnadane som regjeringa og Arbeiderpartiet la til grunn for å flytte MPA-basen frå Andøya til Evenes, har endra seg vesentleg sidan vedtaket vart fatta i 2016. Desse medlemene viser til at behovet for langtrekkjande luftvern vart nytta som grunngeving for å samle både overvåkingsfly og jagarfly på Evenes, jf. Prop. 151 S (2015–2016) og Innst. 62 S (2016–2017):

«Anskaffelse av nytt langtrekkende luftvern gjennomføres i perioden 2021–2024 og integreres med NASAMS II-systemet.» (Prop. 151 S (2015–2016) s. 64)

«Komiteen viser til at regjeringen anbefaler å etablere én base for kampfly og maritime overvåkingsressurser beskyttet av langtrekkende luftvern og baseforsvar på Evenes.» (Innst. 62 S (2016–2017) s. 17)

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at det i Prop. 14 S (2020–2021) går fram at regjeringa ikkje lenger følger opp det som vart lagt til grunn i Prop. 151 S (2015–2016) om at investering i langtrekkande luftvern vert gjennomført i komande fireårsperiode. Langtrekkande luftvern vert, jf. Prop. 14 S (2020–2021), først planlagt innkjøpt frå 2029. Desse medlemene merkar seg at regjeringspartia og Arbeiderpartiet likevel ikkje endrar standpunkt i saka, sjølv om føresetnadane er vesentleg endra.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti vil vidare peike på at kostnadsgrunningvinga som vart lagd til grunn av Høgre, Framstegspartiet og Arbeidarpartiet, også er vesentleg endra. Kostnadsramma for etableringa av MPA-basen på Evenes har auka med 1,5 mrd. kroner samanlikna med det som låg til grunn i Prop. 151 S (2015–2016). Desse medlemene viser til at Alternativ 1, samling av aktiviteten på Evenes, jf. Prop 151 S (2015–2016), identifiserte eit investeringsbehov på om lag 3,5 mrd. kroner for samling av aktiviteten på Evenes. I 2020 var investeringsbehovet endra, og i Prop. 78 S (2019–2020) som vart lagt fram for Stortinget våren 2020, står det:

«Investeringskostnaden for utbygginga på Evenes er, inkludert kostnadsauken for hangaren til P-8A, berekna til 4 980 mill. 2020-kroner. Totalkostnaden er såleis innanfor den berekna verdien (p85) på 5,08 mrd.»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at det står att uløyste utfordringar på Evenes flystasjon, som det ikkje er tatt høgde for innanfor den auka kostnadsramma. Desse medlemene vil peike

på at det ikkje er gjort greie for kor det skal lagrast ammunisjon i tråd med NATOs standard innanfor eksisterande areal eller EBA. Desse medlemene har under handsaminga av langtidsplanen bedt om innsyn i ammunisjonsutvalet si innstilling, men har ikkje fått innsyn. Desse medlemene merkar seg at funna i ammunisjonsutvalet si innstilling kan vere kostnadsdrivande, og meiner det hadde vore føremålstenleg og av stor relevans om komiteen hadde fått denne informasjonen før ein vedtek ein ny langtidsplan for forsvarssektoren.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at det er forseinkingar i etableringa av basen på Evenes, og ettersom P-8-flya skal fasast inn på Evenes, har det vore stilt spørsmål ved om innfasinga går etter planen, og om alle dei nye maritime patruljeflya skal fasast inn på Evenes. Desse medlemene viser til uroa over auka kostnader rundt innfasing. Desse medlemene viser til krav om innsyn i dokument i saka, både frå Senterpartiet og frå utanriks- og forsvarskomiteen, der utanriks- og forsvarskomiteen har vorte nekte innsyn. Desse medlemene vil rette sterk kritikk mot forsvarsministeren for prosessen rundt denne saka og for å nekte Stortinget innsyn i relevante dokument under handsaminga av Prop. 14 S (2020–2021).

Desse medlemene fremjar på denne bakgrunnen følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa vidareføre Andøya flystasjon som base for maritime overvåkingsfly.»

3.7.3 *Andøya Space*

Komiteen viser til Innst. 62 S (2016–2017), der en enstemmig komité ba regjeringa vurdere ATCs (Andøya Space Center) eventuelle infrastrukturbehov. Komiteen er kjent med at det har vært god og tett dialog med selskapet om framtidig bruk av infrastruktur på Andøya flystasjon.

Komiteen er tilfreds med dette, men vil understreke at regjeringa fortsatt må bidra til å legge til rette for en fremtidsrettet videreføring av virksomheten ved Andøya Space. Komiteen legger fortsatt til grunn at Andøya flyplass opprettholdes også etter 2023 med en rullebanelengde som gjør det mulig for Andøya Space å basere sin drift på at store fly fortsatt kan lande på Andøya. Komiteen legger vidare til grunn at Forsvaret ved spesielle anledninger kan støtte Andøya Space der militær tilstedeværelse er en forutsetning for gjennomføring av aktiviteter.

Komiteen viser til at både norske og internasjonale aktører benytter seg av Andøya Space i forbindelse med utvikling, testing og evaluering av våpensystemer. Andøya Space brukes i dag av Forsvarets luftvern-

avdelinger, som forflytter utstyr fra Sør-Norge, og av fartøyer som har Haakonsvern orlogsstasjon som base. Etterspørselen både fra Forsvaret og allierte knyttet til missilskyting fra fartøyer og luftvernmissiler har økt. Økt seilingsaktivitet i nord med fartøyer med NSM-missiler, innfasing av F-35 med JSM-missiler og permanent utplassering av luftvern i Nord-Norge vil kunne medføre en ytterligere økning i etterspørsel i det nasjonale behovet for prøveskyting av missiler. Komiteen har merket seg at Forsvaret har en rammeavtale med Andøya Space (ATC) som utløper fra 2021. Komiteen har merket seg at regjeringen ønsker å benytte seg av opsjonen på tre ganger to års forlengelse når avtalen utløper. Komiteen er positiv til dette og forventer at regjeringen også etter 2026 legger opp til fortsatt bruk av Andøya Space for å dekke Forsvarets behov.

3.7.4 Terningmoen, Haslemoen, Drevjamoen

Komiteens flertall, alle unntatt medlemmet fra Sosialistisk Venstreparti, viser til at det skal etableres en felles rekruttskole på Terningmoen fremfor å etablere grunnleggende soldatutdanning i garnisonene i Indre Troms, med hovedsete på Skjold, som lagt til grunn gjennom behandlingen av Innst. 50 S (2017–2018) til Prop. 2 S (2017–2018).

Flertallet merker seg at eksisterende tilgjengelig kapasitet ved dagens lokasjoner utnyttes inntil denne er i drift. For å etablere fasiliteter til å dekke rekruttutdanningen slik regjeringen legger opp til, med fire innrykk i året, er Terningmoen helhetlig vurdert som det beste alternativet.

Et annet flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at langtidsplanen legger til grunn kostnader på om lag 340 mill. kroner i perioden 2022–2028 til videreutvikling av Terningmoen leir for rekruttutdanning. Dette skal bidra til at det tidlig i perioden kan gjennomføres 4 innrykk årlig, med 250 rekrutter per innrykk, ut over allerede eksisterende kapasitet på om lag 400 rekrutter per innrykk. Kapasiteten økes gradvis til 2028 for å kunne håndtere 4 innrykk i året med 1 100 soldater per innrykk. Behovet for ny infrastruktur knytter seg i all hovedsak til mannskapsforlegninger, utvidelse av messe og kontorer. Ut over dette kan store deler av eksisterende fasiliteter i området benyttes.

Dette flertallet viser til at skyte- og øvingsfelt på Terningmoen i tillegg har godt potensial for videreutvikling og slik kan håndtere aktivitetsøkningen som medfølger etableringen av rekruttskolen.

Dette flertallet understreker at en etablering ved en lokasjon som ikke innehar støttefunksjoner og understøttende kapasitet, vil kreve en kostnad på om lag 1,5 mrd. kroner, forutsatt tilstrekkelig standard på

eksisterende grunnleggende infrastruktur (vann, avløp, strøm mv.).

Dette flertallet understreker videre at det må forventes at kostnaden fordelt på to lokasjoner vil bli betydelig høyere sammenlignet med én lokasjon. Årsaken er at de største kostnadene påløper som følge av å etablere ny kapasitet, eksempelvis gjennom investeringer i forlegning, undervisningsfasiliteter, kontor, velferds- og idrettsfasiliteter, bygg til materiell og sykestue. Dette er funksjoner som må være på plass uavhengig av det totale antallet rekrutter.

Dette flertallet ønsker likevel at to andre lokasjoner utredes som supplement til Terningmoen, på basis av at antall soldater som gjennomfører førstegangstjeneste de neste årene, skal øke med 3 000 årlig.

Dette flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede å benytte Haslemoen og Drevjamoen som supplement til rekruttskolen som lokaliseres på Terningmoen, og på egnet måte komme tilbake til dette i forbindelse med Prop. 1 S (2021–2022).»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at utdanningskapasiteten i Forsvaret skal styrkast. Eit av tiltaka er at rekruttutdanninga skal takast ut av dei operative avdelingane, og det skal etablert ein ny rekruttskule på Terningmoen. Dette skal bidra til å auke reaksjonsevna og tilgjenge samt gjere det mogleg å oppbemanne fortare. Desse medlemmene støttar opprettinga av rekruttskulen på Terningmoen, men vil vurdere å gjere etableringa av den nye rekruttskulen på ein meir kostnadseffektiv måte.

Desse medlemmene registrerer at tilbakemeldingane om kostnaden ved investeringar på Terningmoen er sprikande. I spørsmål frå Senterpartiet til Forsvarsdepartementet under handsaminga av langtidsplanen går det fram at langtidsplanen legg til grunn investeringar på om lag 340 mill. kroner i perioden 2022–2028 til videreutvikling av Terningmoen leir for rekruttutdanning. Desse medlemmene viser til at det under høyringa vart sagt frå Norges offisers- og spesialistforbund (NOF) at kostnaden ved investeringane vil vere nærare 2 mrd. kroner.

Desse medlemmene vil at Haslemoen leir skal greiast ut som eit mogleg supplement i staden for å bygge nytt på Terningmoen. Haslemoen leir ligg i nærleiken av Terningmoen, og desse medlemmene meiner det bør greiast ut om det vil vere formålstenleg og kostnadssparande å nytte EBA og skytefelt som ein integrert del eller ei avdeling av rekruttskulen på Terningmoen. Desse medlemmene kjenner ikkje til at det er gjort konkrete utrekningar, takseringar eller liknande av Haslemoen leir, og legg til grunn at ei utgreiing om Has-

lemoen må vere basert på dei faktiske tilhøva ved leiren og i Våler kommune, og ikkje estimat eller generelle overslag frå liknande prosjekt.

Desse medlemene viser til at rekrutttopptaket skal vekse i komande år. Det kan bli trong for enda større kapasitet på sikt enn Terningmoen. Desse medlemene ynskjer at det skal utgreiast mogleg bruk av Drevjamoen, rekruttskule Nord, som supplement til Terningmoen ved auka rekrutttopptak. Ettersom store delar av rekruttane vil tenestegjere i nord, vil ei slik utvikling kunne vere føremålstenleg.

Desse medlemene fremjar på denne bakgrunn følgjande forslag:

«Det vert oppretta ein ny felles rekruttskule for Forsvaret på Terningmoen. Haslemoen vert utgreidd som ei mogleg avdeling under Terningmoen.»

«Stortinget ber regjeringa utgreie ein mogleg Rekruttskule Nord på Drevjamoen ved auka rekrutttopptak.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti noterer seg at den foreslåtte langtidsplanen legger opp at rekruttutdanningen trekkes ut av de operative avdelingene og samles, gjennom forslaget om en felles rekruttskule på Terningmoen. Selv om dette medlem anerkjenner de forsvarsfaglige vurderingene som ligger til grunn for å omstrukturere rekruttutdanningen, er dette medlem svært kritisk til det regjeringen har presentert som kunnskapsgrunnlaget for både spørsmålet om lokalisering og beslutningen om én enkelt lokasjon.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti påpeker at dialogen med utenriks- og forsvarskomiteen har regjeringen, heller enn å legge frem en grundig utredning av ulike alternativer og kostnadene forbundet med disse, presentert svært omtrentlige og generelle kostnadsestimater, som gjør det utfordrende for Stortinget å gjøre seg opp en mening om saken.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at det gjennom høringen og innspill til komiteen har kommet frem en rekke vektige argumenter for å vurdere en rekruttutdanning på Drevjamoen samt behovet for å utrede en videre bruk av Haslemoen, og ser det som nødvendig å sørge for et bedre faktagrunnlag før en endelig beslutning om rekruttskolestruktur tas. Dette medlem vil påpeke at en grundigere utredning av andre alternativer ikke bør stå i veien for å begynne arbeidet med å videreutvikle rekruttskoleutdanningen på Terningmoen.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen utrede en todelt rekruttskolestruktur med Terningmoen og Drevjamoen som utgangspunkt og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette i løpet av 2021. Saken skal også utrede bruk/leie av Haslemoens ressurser som en underavdeling av Terningmoen, blant annet med skyte- og øvingsområder og eventuell annen avlastende kapasitet, dersom dette kan spare midler og areal.»

3.7.5 Plan for utbygging av EBA

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet viser til at EBA utgjør ein flaskehals for raskare oppbemanning i Forsvaret i dag. Dette er spesielt aktuelt i oppbygginga av Brigade Nord. Desse medlemene vil også peike på at tilstanden på eksisterande EBA mange stadar i Forsvaret i dag er langt under tilfredstillande nivå, og at etterslepet er stort. Regjeringa har heller ikkje oppgradert EBA i tråd med lovnader om at det i løpet av den inneverande fireårsperioden skulle vere tilpassa allmenn verneplikt.

Desse medlemene understrekar at det hastar med oppstart av prosessar knytte til utviding av EBA-kapasitet i Brigade Nord og den nye strukturen som svarer til NATO sitt styrkemål. Desse medlemene peikar på at det er avgjerande å starte tidleg i komande fireårsperiode for å kunne bygge og renovere bygningsmasse som tek i vare behova til den nye mekaniserte 4. bataljon og annan struktur som høyrer til Brigade Nord og Finnmark landforsvar. Desse medlemene merkar seg at skytefeltet i indre Troms og Porsanger også treng modernisering.

Desse medlemene peikar på at det er svært viktig å sette i gang hurtig realisering av nye kasernar og kvarter i indre Troms, slik at brigaden har kapasitet til å innkvartere både vernepliktige og tilsette på ein forsvarleg måte for dagens avdelingar, samt bygge og utbetre sjukestover tilpassa smittevern. Desse medlemene merkar seg at dei fleste av dagens kasernar i Brigade Nord vart bygde på byrjinga av 1950-talet, og mange er ikkje tilpassa smittevern eller kjønnsnøytral verneplikt. 2 av 3 sjukestover i Indre Troms er også frå same tidsperiode og møter ikkje dagens behov i høve til smitte og kapasitet. I tillegg er det stor mangel på kvarter til tilsette.

Desse medlemene fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa legge fram ein tilstandsrapport for EBA i Forsvaret samt ein behovsanalyse med kostnadsoverslag fram mot 2028.»

«Stortinget ber regjeringa starte oppbygginga av fjerde bataljon før 2026.»

3.8 Totalforsvaret

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet vil framheve viktigheita av vidareutvikling av eit utvida og modernisert totalforsvar, basert på gjensidig støtte og samarbeid mellom Forsvaret og det sivile samfunnet i samband med førebygging, beredskapsplanlegging, krisehandtering og konsekvenshandtering i heile krisespekteret, frå fred via tryggleikspolitisk krise til væpna konflikt.

Desse medlemene understrekar at god totalberedskap for det norske samfunnet byggjer på eit desentralisert busettingsmønster, god matvareberedskap, sikker energiforsyning, ein truverdig forsvarsterskel samt ein effektiv beredskap mot miljøkriser og naturkatastrofar. Desse medlemene peikar på at den låge norske eigenproduksjonen av mat gjer oss sårbare dersom me skulle bli ramma av alvorlege kriser. Få land er så utsette som Noreg for manglande forsyning, enten det gjeld fysisk blokade eller manglande leveringsevne i verdsmarknaden. At Noreg slutta å lagre matkorn i 1995 og avvikla beredskapslagera for såkorn i 2002 har dramatisk redusert Noregs mattryggleik.

Seinast i 2020 synleggjorde covid-19-pandemien kor sårbart Noreg var når det gjeld beredskapslager. Betalingsevne var langt ifrå ein garanti for tilgang til medisin og smittevernustyr. Desse medlemene registrerer at ein ikkje kan vite sikkert kva neste krise vil innebære, men at ei matkrise ikkje kan avskrivast. På verdsmarknaden for mat er det i dag eit aukande misforhold mellom produksjon og etterspurnad og dermed ein stadig mindre buffer mellom dårlege avlingar og matmangel, særleg på korn. Desse medlemene understrekar at mangel på mat vil setje heile samfunnet ut av spel. Noreg som nasjon må til ei kvar tid evne å sikre innbyggjarane tilstrekkeleg tilgang til mat. Difor må Noreg gjenopprette nasjonale kornlager som sikrar heile landet mattryggleik over ein lengre periode.

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti fremjar følgjande forslag:

«Stortinget ber regjeringa om å syte for at det vert gjenoppretta ei nasjonal kornlagerordning i Noreg.»

3.9 Det europeiske forsvarsfondet

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet viser til regjeringens Europa-strategi, «Norge i Europa. Regjeringens strategi for samarbeidet med EU 2018–2021», datert 9. mai 2018:

«Et europeisk forsvarsfond skal bidra til felles forskning, utvikling og anskaffelse av militære ressurser. Gjennom EØS-avtalen deltar Norge, som eneste land utenfor EU, i forsøksperioden for forskningsdelen av

fondet. Regjeringen vil arbeide for at norske aktører skal kunne delta i prosjekter finansiert under fondet, både i forskningsprosjekter og gjennom den delen av fondet som skal gå til utvikling og produksjon av forsvarskapasiteter. Det er viktig for norskeid industri, deres datterselskaper og industrielle partnere i EU.»

Disse medlemmer er opptatt av at norske forskningsmiljøer og bedrifter skal kunne delta i Det europeiske forsvarsfondet (EDF) fra oppstarten i 2021. I Europas forsvarspolitiske historie er EDF det mest omfattende tiltaket for å styrke den europeiske pilaren i NATO. I september 2020 vedtok EUs medlemsland å oppheve alle reservasjoner tilknyttet Norges rolle som assosiert deltaker i EDF. Disse medlemmer vil understreke betydningen av at norske aktører kan delta på like fot allerede fra fondets oppstart i 2021, gitt viktigheten av å kunne delta også i den tidlige fasen når ulike samarbeidskonstellasjoner og partnerskap tar form.

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, erkjent med at regjeringen vil melde Norge inn i EDF, og er orientert om at regjeringen vil komme tilbake til dette i revidert nasjonalbudsjett i 2021.

Flertallet fremmer derfor følgende forslag:

«Norge deltar i Det europeiske forsvarsfondet (EDF) fra oppstarten i 2021.»

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet merkar seg at etableringa av Det europeiske forsvarsfondet (EDF) er eit nytt initiativ i EU. EDF siktar på å understøtte medlemslanda sine behov for relevante forsvarskapabilitetar ved å styrkje europeisk fleirnasjonalt forsvarssamarbeid og stimulere konkurransekrafta i den europeiske forsvarsmarknaden. Forskningsdelen i EDF har som føremål å styrkje europeisk forsvarsforsking. Desse medlemene registrerer at Noreg har deltatt i prøveordninga for forskningsdelen av EDF, med gode resultat. Desse medlemene viser til at regjeringa ikkje har funne rom for å delta i EDF, og at det vert stadfesta frå regjeringa at avgjerda om ikkje å delta i EDF, ikkje reduserer norsk forsvarsindustri sitt høve til eksport til den europeiske marknaden.

Desse medlemene registrerer store ulikskapar i regjeringa og industrien si skildring av konsekvensar for Noreg ved ikkje å delta i EDF. Industrien viser til at dersom Noreg ikkje deltar, vil det føre til ein eksportreduksjon på om lag 60 prosent til Europa, medan departementet meiner det ikkje vil påverke norsk industri når det gjeld eksport og industrisamarbeid. Det vert også vist til ulik kostnadskonsekvens av Noregs deltaking frå departementet og industrien. Desse medlemene vil ikkje avvise ei eventuell norsk deltaking i EDF, men mei-

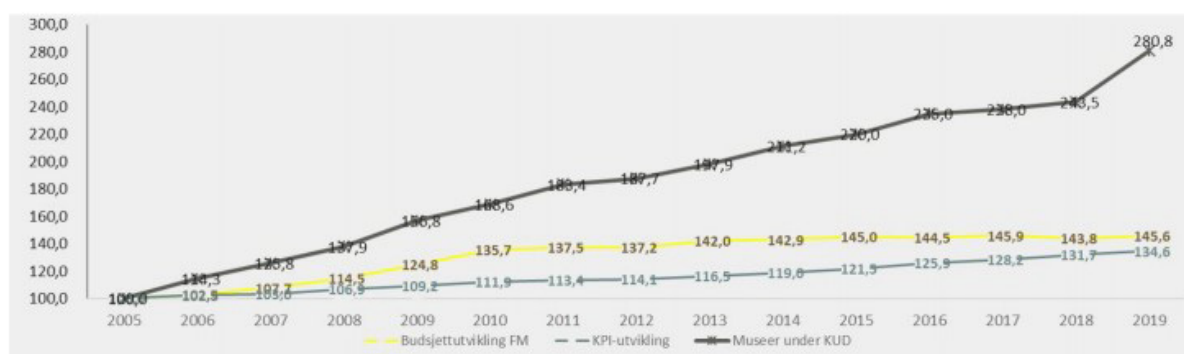
ner at Stortinget på noverande tidspunkt ikkje har fått nok informasjon til å kunne fatte ei informert avgjerd.

Desse medlemene fremjar difor følgjande forslag til vedtak:

«Stortinget ber regjeringa kome tilbake i revidert nasjonalbudsjett for 2021 med ei oversikt over reelle kostnader ved deltaking i EUs forsvarfond og kva konsekvensar deltaking vil ha for den eksportbaserte nasjonale forsvarsindustrien.»

3.10 Forsvarets museer

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti viser til at Forsvaret de siste årene har prioritert den spisse enden av sektoren i tråd med politiske føringer. Disse medlemmer støtter denne prioriteringen. Imidlertid har utviklingen gått ut over Forsvarets evne til å ta vare på historiske gjenstander og formidle norsk krigshistorie. Forsvarets museer har over lengre tid hatt en langt dårligere inntektsutvikling enn de sivile museene som ligger under Kulturdepartementet, slik det fremgår av svaret fra forsvarsministeren til representanten Anniken Huitfeldt i Stortinget 17. juni 2020:

Figuren tar utgangspunkt i 2005, og kurvene starter på 100 prosent. I 2019 viser tallene en økning for KUD-museene på 180,8 prosent siden 2005, og en økning for FM på 45,6 prosent. Dette kan ses opp mot økningen i KPI på 34,6 prosent i perioden.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet mener det er viktig at forsvarsmuseene sikres samme inntektsutvikling som de andre museene, slik at de kan ivareta sin rolle som historieformidler uten det går på bekostning av midler til den spisse enden av Forsvaret. Disse medlemmer viser til Stortingets behandling av langtidsplanen for 2017–2020 gjennom Innst. 62 S (2016–2017), jf. Prop. 151 S (2015–2016), da Stortinget hindret nedleggelse av korpene i Forsvaret ved at Kulturdepartementet tok et større finansielt ansvar for disse. Disse medlemmer ønsker den samme finansieringsmodellen for Forsvarets museer, for å sikre at Kulturdepartementet tar et langt større ansvar for inntektsutvikling og faglig uavhengighet for Forsvarets museer enn i dag.

Disse medlemmer fremmer derfor følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sørge for at Forsvarets museer delfinansieres av Kulturdepartementet etter samme modell som Forsvarets musikk fra og med statsbudsjettet for 2022.»

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti understreker at en eventuell flytting av an-

svaret for forsvarsmuseene må utredes nærmere før en endelig beslutning gjøres, og at dette medlem ikke konkluderer i dette spørsmålet før en slik utredning foreligger.

3.11 Internasjonale operasjoner

Komiteens medlemmer fra Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti minner om at det overordnede målet for norsk sikkerhets- og forsvarspolitik er å sikre norsk selvråderett, territoriell integritet og handlefrihet. Et slikt mål fordrer at vi prioriterer nasjonale kjerneoppgaver, og at deltagelse i operasjoner eller militærsamarbeid utenfor Norges grenser må ses i lys av at forsvarsressurser er et knapphetsgode. Disse medlemmer er videre kritiske til fraværet av bred åpen og offentlig debatt om de forsvars- og sikkerhetspolitiske vurderingene som ligger til grunn for norske militære bidrag i internasjonale operasjoner, og minner om det store alvorret som ligger bak beslutninger om å sende norske soldater ut i krig og konflikt.

Disse medlemmer merker seg at det også i forsvarskretser finnes en betydelig uro for at prioriteringer av allierte operasjoner har konsekvenser for forsvarsevnen, og understreker viktigheten av å prioritere nasjonale

kjerneoppgaver på vårt eget territorium og i våre egne nærområder i en tid med større sikkerhetspolitisk usikkerhet og økende spenning. Disse medlemmer mener at spørsmål knyttet til norsk deltakelse i internasjonale operasjoner bør være gjenstand for brede politiske og militære konsekvensutredninger, og at slike vurderinger naturlig hører hjemme i et mandat for en ny forsvarskommisjon.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti noterer seg at regjeringen legger opp til en fortsatt norsk deltakelse i en rekke operasjoner utenlands, og at FN-operasjoner de siste 20 årene har blitt nedprioritert til fordel for USA- og NATO-ledede operasjoner utenfor alliansens territorium eller nærområder. Dette medlem er bekymret over en utvikling der alliansepolitiske hensyn ser ut til å være altoverskyggende når beslutninger om norske militære bidrag tas. Dette medlem oppfatter også at begrunnelsen for norske militære engasjement endres over tid, og at det i liten grad vises vilje til å diskutere norsk militært engasjement utenlands i åpne, demokratiske rom.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen legge frem en nedtrappingsplan for norske styrker i pågående NATO-operasjoner og USA-ledede operasjoner. Saken skal inneholde en plan for endelig uttrekning av det norske militære engasjementet i Irak og Afghanistan.»

«Stortinget ber regjeringen takke nei til invitasjonen om deltakelse i konseptet Cooperative Deployment.»

«Stortinget ber regjeringen praktisere en langt større grad av åpenhet overfor Stortinget når det gjelder norsk militært samarbeid med tredjeland og norske operasjoner utenlands.»

3.12 Klimaplan

Komiteens flertall, alle unntatt Sosialistisk Venstreparti, viser til at til klima- og miljøaspekter må være en integrert del av forsvarsplanleggingen. Flertallet viser til at det allerede er gjennomført en rekke målrettede tiltak for å redusere utslipp fra forsvarssektoren, eksempelvis utfasing av fossil olje til oppvarming samt energiøkonomiserende tiltak i bygninger.

Flertallet understreker at det er viktig å se nærmere på hvordan forsvarssektoren på best mulig måte kan redusere direkte og indirekte utslipp fremover, og minimere disse belastningene gjennom miljøbevisst planlegging og gjennomføring av aktiviteter, uten at dette går ut over operativ evne.

Flertallet viser til at etatene i forsvarssektoren, som ledd i dette arbeidet, skal samarbeide om å legge frem en klima- og miljøstrategi for forsvarssektoren.

Flertallet viser til at forsvarssektoren støtter opp om FNs bærekraftsmål og her vil styrke innsatsen, blant annet ved at bærekraftsvurderinger integreres i planleggingen og styringen av sektoren.

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti merker seg at klimautslippene fra forsvarssektoren ligger an til å øke frem mot 2030. Selv om de direkte klimautslippene fra forsvarssektoren utgjør 0,5 prosent av de samlede norske utslippene, vil dette medlem understreke at dette anslaget underkommuniserer forsvarssektorens helhetlige påvirkning på klima og miljø, ettersom indirekte utslipp som følge av innkjøp av varer og tjenester er nær dobbelt så store som sektorens direkteutslipp. Dette medlem vil også bemerke at det bare i den seneste tiden er blitt avdekket mulige brudd på naturmangfoldloven relatert til sektoren, eksempelvis i forbindelse med Forsvarsbyggs aktivitet på Evenes.

Dette medlem mener at punktene over tydeliggjør behovet for en langt mer offensiv miljø- og klimainnsats i Forsvaret og behovet for politisk oppfølging av denne. Dette medlem merker seg at det i forslaget til langtidsplan legges opp til en felles klima- og miljøhandlingsplan for forsvarssektoren, og anser dette som et steg i riktig retning. Dette medlem ser likevel behovet for konkretisering av mål og tiltak, ikke kun på hvilke områder utslippskutt er mulige, og hvilke miljøhensyn sektoren må ta hensyn til. Dette medlem mener det må settes konkrete mål for utslippskutt med sikte på å kutte i sektorens direkte og indirekte utslipp og miljøavtrykk før 2030, og fremlegges konkrete og realistiske tiltak som kan bidra til måloppnåelsen. Det er dette medlems syn at denne typen oppfølging også må skje på politisk nivå.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen i løpet av 2021 legge frem en klima- og miljøplan for forsvarssektoren med klare mål og tiltak for utslippskutt og reduksjon av miljøavtrykk for perioden frem mot 2030, og rapportere årlig på måloppnåelse i budsjettproposisjonen.»

3.13 Konkurransetsetting, strategisk samarbeid og sivil personell

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at langtidsplanen legger opp til en stadig mer omfattende bruk av konkurransetsetting og såkalte «strategiske samarbeid» for å løse oppgaver som tidligere har vært underlagt Forsvaret. Disse medlemmer understreker sin sterke skepsis mot denne iveren etter å trekke grunnleggende funksjoner ut fra Forsvaret og la private aktører utføre dem. Tidligere erfaringer med kon-

kurransesutsetting har vist seg å ha alvorlige konsekvenser for beredskapen i Forsvaret og kan i ytterste konsekvens bidra til en svekkelse av forsvarsevnen. Disse medlemmer vil trekke frem renholdet i Forsvaret, som ble konkurranseutsatt i 2016. Både gjennom media og direkte til komiteens medlemmer har det kommet tilbakemeldinger om at renholdet har blitt langt dårligere en rekke steder. Disse medlemmer minner videre om at en rekke arbeidstakerorganisasjoner i 2019 gikk ut med en felles bekymring om renholdet etter at private aktører hadde overtatt ansvaret for renholdet, og meldte blant annet om følgende:

«Dagens ordning fremstår som udelt negativ for Forsvaret og er noe arbeidsgiver må ta tak i slik at Forsvarets personell sikres god helse og et godt arbeidsmiljø.»

Disse medlemmer merker seg at regjeringen argumenterer for at denne formen for konkurranseutsetting er kostnadsbesparende. I dialogen mellom departementet og komiteen har man likevel ikke klart å framlegge troverdige anslag som gjør rede for de eventuelle kostnadsbesparelsene konkurranseutsettingen av renholdet i Forsvaret har medført. Disse medlemmer minner også om at de ansattes lønn og pensjonsrettigheter ofte ender opp som den viktigste salderingsposten under konkurranseutsetting, og registrerer at dette har skjedd også i forsvarssektoren.

Disse medlemmer merker seg videre at regjeringens økte bruk av «strategiske samarbeid» medfører en rekke andre utfordringer for Forsvaret, og at innspillene fra et stort antall høringsinstanser gir grunn til stor bekymring.

Blant disse vil disse medlemmer fremheve følgende momenter:

- Det skiller ikke i tilstrekkelig grad mellom totalforsvarskonseptet og den daglige driften.
- Tjenester som renhold, transport, kantinedrift og IKT-tjenester er svært viktige i en krisesituasjon, og regjeringen har ikke levert en god nok avklaring på hvordan driften av disse tjenestene skal sikres i slike situasjoner.
- Arbeidstakerorganisasjonene har ikke vært involvert i arbeidet med å finne en hensiktsmessig avgrensning av hvilke oppgaver Forsvaret selv bør ivareta.
- Forsvaret er gjennom MAST-programmet i ferd med å gjøre seg avhengig av kommersielle aktører i leveringen av IKT-infrastruktur, uten å ha tatt inn over seg de potensielt vidtrekkende konsekvensene av dette.

At kommersielle aktører nå er i ferd med å bli en integrert del av Forsvarets funksjoner i hele krisespekteret, finner disse medlemmer svært foruroligende.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen påse at renholdet i Forsvaret utføres av ansatte i forsvarssektoren eller DSS.»

«Stortinget ber regjeringen fryse samtlige prosesser for konkurranseutsetting og inngåelser av såkalte 'strategiske samarbeid' i forsvarssektoren inntil Stortinget har blitt forelagt en utredning om bruk av ikke-militære ansatte og forhold knyttet til krigens folkerett og ikke-militært personell som legitime militære mål.»

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak som gjør rede for omfanget av konkurranseutsetting og inngåelser av såkalte 'strategiske samarbeid' med sikte på en tilbakeføring til Forsvaret.»

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti, mener det påhviler Stortinget et ansvar for å søke sammen for å avklare viktige spørsmål knyttet til forsvarsevne og beredskap, på tvers av politiske skillelinjer. Flertallet vil også understreke at økt bruk av sivile aktører i Forsvaret medfører en økt avhengighet av sivile til å utføre kritiske oppgaver i driften av Forsvaret i en krigs- eller krisesituasjon. Da kreves det også at en får på plass en rekke viktige praktiske og folkerettslige avklaringer, som regjeringen i dialogen med komiteen ikke har evnet å gi fullgode svar på. Flertallet vil fremheve at det er svært viktig at folkerettslige forhold, samt avklaringer av andre forhold knyttet til beredskap og forsvarsevne, ved konkurranseutsetting og bruk av strategiske samarbeid blir gjort rede for.

På denne bakgrunn fremmer flertallet følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen avklare konsekvensene knyttet til økonomi, arbeidsmiljø og beredskap som følge av konkurranseutsettingen av renholdet i Forsvaret.»

Komiteen fremmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen innen 2022 legge fram en utredning om bruk av ikke-militært ansatte og forhold knyttet til krigens folkerett og ikke-militært personell som legitime militære mål.»

3.14 Effektivisering og ABE-kutt i forsvarssektoren

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti merker seg at regjeringen opprettholder kuttene forbundet den

såkalte «avbyråkratiserings- og effektiviseringsreformen» i langtidsplanperioden. Disse medlemmer konstaterer videre at regjeringen i langtidsplanperioden legger opp til ytterligere interneffektivisering tilsvarende 1,9 mrd. kroner. Disse medlemmer finner det svært urovekkende at arbeidstakerorganisasjonene i Forsvaret stiller spørsmål ved om dette lar seg gjøre, og til og med omtaler kuttene som «fullstendig urealistiske». Disse medlemmer noterer seg at regjeringen melder om at gevinsten kommer Forsvaret til gode, men minner om at effektiviseringen allerede er tatt høyde for i de økonomiske rammene som regjeringen opererer med for fireårsperioden. Dette innebærer at om kuttene ikke lar seg realisere, har det direkte innvirkning på Forsvarets økonomiske rammer.

Disse medlemmer minner om at tilsvarende effektiviseringsplan i forrige langtidsplanperiode ikke ble realisert, og at mange aktører i sektoren peker på urealistiske effektiviseringskutt som nettopp årsaken til personellmangelen som er behørig beskrevet over.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen unnta Forsvaret fra ABE-kutt i langtidsplanperioden.»

På denne bakgrunn fremmer komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et revidert forslag om de forsvarsspesifikke effektiviseringskuttene i langtidsplanen, hvor de gjøres rede for og begrunnes enkeltvis.»

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti anerkjenner at synet på regjeringens ABE-reform varierer stort mellom partiene, men registrerer at det er bred enighet både om viktigheten av at forsvarssektoren får større økonomisk handlingsrom, og at flate kutt på forsvarsbudsjettet kan ha konsekvenser for både beredskap og forsvarsevne.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen sikre at gevinsten ved ABE-kuttene tilbakeføres til forsvarssektoren.»

3.15 Valutasvingninger

Komiteens flertall, medlemmene fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti, viser til at det innen forsvarsanskaffelser eksisterer vedvarende risiko knyttet til valutasvingninger.

Flertallet viser til at statens tilnærming til valutarisiko er i tråd med selvassurandørprinsippet, og at Forsvaret selv dermed må håndtere betydelig valutarisiko. Flertallet bemerker at om lag 55 pst. av Forsvarets materiellanskaffelser historisk sett har vært eksponert mot utenlandsk valuta. Uforutsigbarheten forsterkes med økt valutaeksponering som følge av økt satsing på anskaffelser i nye strategiske kapasiteter fra utenlandske leverandører.

Flertallet viser til at avvik fra forutsatt valutakurs i gjennomføringen av anskaffelser kan føre til økte finansieringsbehov, og at konsekvenser av dette kan være utsettelse, endret ambisjon i prosjektet eller at anskaffelser ikke kan realiseres.

Flertallet vil også bemerke at det i tilfeller der kronen styrkes, oppstår en valutagevinst. En slik gevinst er det imidlertid vanskelig å ta høyde for i et gjennomføringsperspektiv med lange ledetider.

Flertallet fremmer på denne bakgrunn følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen vurdere måter å redusere forsvarsbudsjettets eksponering mot valutasvingninger på, i forbindelse med anskaffelser av forsvarsmateriell, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering i revidert nasjonalbudsjett 2021.»

3.16 Kampflyanskaffelsen

Komiteens medlem fra Sosialistisk Venstreparti viser til at det allerede under behandlingen av forrige langtidsplan ble uttrykt betydelig bekymring for kostnadsutviklingen i anskaffelsen av kampflyene F-35. Dette medlem viser til at Sosialistisk Venstreparti ønsker et forsvar med balanse mellom forsvarsgrene og mellom personell og materielle investeringer, og gjentatte ganger har advart mot de økonomiske konsekvensene av ikke å revurdere størrelsen på kampflykjøpet for resten av Forsvaret. Dette medlem minner om at Stortinget senest i fjor ble behørig advart om at man måtte belage seg på en massiv kostnadssprekk, og at dette også var tema for kontroll- og konstitusjonskomiteen. Likevel valgte flertallet å fullføre anskaffelsen av 52 kampfly i forbindelse med fjorårets budsjettforhandlinger. I henhold til Prop. 1 S (2020–2021) er det samlede kostnadsbildet nå beregnet til 98,8 mrd. kroner, i tillegg til uante merkostnader til blant annet baseløsningen. I dialog med komiteen har Forsvarsdepartementet fremlagt kostnadsestimater som viser at kostnadssprekken vil bli en realitet dersom kronekursen ikke styrkes betydelig over lengre tid. Dette medlem kan bare notere seg at regjeringen fremdeles har til gode å redegjøre på en forsvarlig måte for hvordan den planlegger å dekke kostnadene som følger av overskridelsen, og i liten grad tar høyde for dette i langtidsplanen.

På denne bakgrunn fremmer dette medlem følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et eksternt utvalg med mandat til å granske alle aspekter ved anskaffelsen av F-35 i lys av det oppdaterte kostnadsbildet fra Prop. 1 S (2020–2021) og de seneste rapportene fra U.S. Government Accountability Office om programmet, herunder om Stortinget har blitt tilstrekkelig og rettidig informert om utfordringer knyttet til og antatte tilleggs-kostnader som følge av anskaffelsen.»

«Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak til Stortinget om mulige tiltak for å redusere total-kostnadene ved kampflyanskaffelsen, inkludert muligheten for en reduksjon i antall fly.»

3.17 Budsjettoppsett

Medlemene i komiteen frå Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti støttar ikkje forslaget i Prop. 14 S (2020–2021) om endring av budsjettkapittelstrukturen. Forslaget om å slå saman driftsbudsjetta til forsvarsgreinene hhv. kap. 1720, 1731–1734, 1790, 1792 og delar av kap. 1761 post 1 vil etter desse medlemene sitt syn svekkje Stortinget si moglegheit til demokratisk styring over forsvarsbudsjettet. Desse medlemene registrerer regjeringa sitt syn om at eit redusert tal budsjettkapittel ikkje skal redusere eller svekkje informasjonen til Stortinget om ulike formål for Forsvarets avdelingar og korleis desse vert planlagt finansiert. Desse medlemene vil likevel peike på at ein ved å slå saman driftsbudsjetta til ein stor sekkepost vil svekkje informasjonsnivået og høve for politisk påverknad frå Stortinget. Desse medlemene viser til at forslaget vil kunne gi Forsvarsdepartementet etter måten for stor politisk styring.

Desse medlemene peikar vidare på at ein viser til forsvarssjefen sin plan om forslag til fordeling av driftsmidlar til dei ulike forsvarsgreinene. Desse medlemene viser til at det er forsvarsministeren, ikkje forsvarssjefen, som svarer til Stortinget. Ved denne føreslåtte endringa flyttar regjeringa det politiske ansvaret over på forsvarssjefen, utan sjølv å leggje fram ei prioritering mellom dei ulike forsvarsgreinene. Forsvarssjefen er forsvarsministeren sin rådgjevar. Desse medlemene meiner at rådet til forsvarssjefen burde gått til forsvarsministeren, og at det er hans ansvar å leggje fram for Stortinget forslag til fordeling av driftsmidlar til kvar forsvarsgrein i tråd med regjeringa sine prioriteringar.

Desse medlemene peikar på at ut frå avviket ein ser mellom forsvarssjefen si tilråding i FMR 2019 og regjeringas framlegg til LTP, har Stortinget ingen garanti for at departementet i større grad vil følgje forsvarssjefen sin tentative plan for fordeling innan forsvarsgreine-

ne. Desse medlemene meiner også at dersom Stortinget i dei årlege budsjetta vedtek forsvarssjefen sin tentative plan til fordeling og den ikkje vert følgd, vert det uklårt kven Stortinget skal halde ansvarleg. Desse medlemene fremjar på denne bakgrunnen følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringa i det vidare å leggje fram budsjett der driftsbudsjetta til forsvarsgreinene er fordelte på ulike kapittel.»

3.18 Digital autonomi

Digitale trusler har i løpet av de siste to tiår flyttet seg fra periferien til sentrum av forsvars- og sikkerhetspolitiske diskusjoner, som en reaksjon på et økende og mer komplekst trusselbilde. Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti ser det derfor som viktig at Cyberforsvaret styrkes og videreutvikles i langtidsplanperioden, og støtter helhjertet opp om en samlet komitéts støtte til en ytterligere styrking av Cyberforsvaret. Disse medlemmer ser det likevel som urovekkende at langtidsplanen i liten grad diskuterer spørsmål knyttet til digital autonomi og sårbarhet knyttet til dette. Særlig finner disse medlemmer dette urovekkende i lys av regjeringens åpning for anbuds konkurranser for skyløsninger, som har resultert i at skytjenester fra Microsoft nå er tatt i bruk av Forsvaret.

Komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti minner om at bruk av private, multinasjonale selskaper som leverandører av skyløsninger og annen kritisk IKT-infrastruktur medfører en rekke nye problemstillinger som fagmiljøer med kjennskap til sektoren har uttrykt sin bekymring for, blant annet knyttet til folkerettslige vurderinger, vurderinger knyttet til dataeierskap og demokratisk styring og kontroll, avhengighet av kommersielle enkeltaktører samt problematikk knyttet til beskyttelse av skjermingsverdig informasjon.

Komiteens medlemmer fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti mener derfor at det er på sin plass med en helhetlig utredning av norsk digital autonomi og problemstillinger knyttet til dette. Videre mener disse medlemmer at en offentlig skytjeneste som er tilrettelagt Forsvarets behov, bør etableres, og at Norge bør ta initiativ til samtaler om en fellesnordisk skyløsning.

På denne bakgrunn fremmer disse medlemmer følgende forslag:

«Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg for å vurdere hvordan Norge kan styrke sin digitale autonomi.»

«Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en norsk eller fellesnordisk offentlig skyløsning.»

4. Forslag fra mindretall

Forslag fra Arbeiderpartiet og Fremskrittspartiet:

Forslag 1

Stortinget ber regjeringen, i oppfølgingen av vedtaket om nedleggelse av Andøya flystasjon, følge opp omstillingen av andøysamfunnet i tråd med de føringer som lå til grunn for vedtaket og flertallets merknader i Innst. 62 S (2016–2017), og innen 1. februar 2021 konkludere hva angår båndlegging og bruk av arealer tilknyttet Andøya flystasjon.

Forslag fra Arbeiderpartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Forslag 2

Stortinget ber regjeringa auke talet på årsverk i Forsvaret med 500 i 2021, legge til grunn ein auke på 1 100 årsverk innan 2024 og kome attende seinast i revidert nasjonalbudsjett for 2021 med naudsynte tiltak for å realisere dette.

Forslag 3

Stortinget ber regjeringen sikre at gevinsten ved ABE-kuttene tilbakeføres til forsvarssektoren.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Senterpartiet:

Forslag 4

Stortinget ber regjeringen sørge for at Forsvarets museer delfinansieres av Kulturdepartementet etter samme modell som Forsvarets musikk fra og med statsbudsjettet for 2022.

Forslag fra Arbeiderpartiet og Sosialistisk Venstreparti:

Forslag 5

Stortinget ber regjeringen så snart som mulig, og seinst i revidert nasjonalbudsjett våren 2021, komme tilbake til Stortinget med konkrete forslag til framskynning av investeringer og/eller anskaffelser i Sjøforsvaret. Dette for å styrke Sjøforsvarets operative evne og sikre forutsigbarhet for norsk verftsindustri.

Forslag 6

Stortinget ber regjeringen påse at renholdet i Forsvaret utføres av ansatte i forsvarssektoren eller DSS.

Forslag 7

Stortinget ber regjeringen fryse samtlige prosesser for konkurranseutsetting og inngåelser av såkalte 'strategiske samarbeid' i forsvarssektoren inntil Stortinget har blitt forelagt en utredning om bruk av ikke-militære

ansatte og forhold knyttet til krigens folkerett og ikke-militært personell som legitime militære mål.

Forslag 8

Stortinget ber regjeringen unnta Forsvaret fra ABE-kutt i langtidsplanperioden.

Forslag fra Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti

Forslag 9

Stortinget ber regjeringa vidareføre Andøya flystasjon som base for maritime overvakingsfly.

Forslag 10

Stortinget ber regjeringen nedsette et utvalg for å vurdere hvordan Norge kan styrke sin digitale autonomi.

Forslag 11

Stortinget ber regjeringen ta initiativ til en norsk eller fellesnordisk offentlig skyløsning.

Forslag 12

Stortinget ber regjeringa i det vidare å leggje fram budsjett der driftsbudsjetta til forsvarsgreinene er fordelt på ulike kapittel.

Forslag 13

Stortinget ber regjeringa om å syte for at det vert gjenoppretta ei nasjonal kornlagerordning i Noreg.

Forslag fra Arbeiderpartiet:

Forslag 14

Stortinget ber regjeringen i planperioden 2021–2024 starte anskaffelsesprosessen for nytt langtrekkende luftvern, i tråd med regjeringens langtidsplanproposisjon i 2016.

Forslag fra Senterpartiet:

Forslag 15

Stortinget ber regjeringa i den varsla proposisjonen om investeringar i stridsvogner våren 2021 planlegge for innfasing av stridsvogner frå seinast 2023.

Forslag 16

Stortinget ber regjeringa i samband med det planlagde kjøpet av nye helikopter til spesialstyrkane frå 2024 og utover utvide kjøpet med dedikerte helikopter til Hæren, som vert stasjonerte i ein eigen skvadron basert på Bardufoss.

Forslag 17

Stortinget ber regjeringa starte oppbygginga av ein ny kadrebasert Brigade Sør frå 2021. Brigade Sør skal vere ein lett brigade bygd på reservistar og vernepliktige.

Forslag 18

Stortinget ber regjeringa auke bemanninga i Heimevernet til vedtatt struktur, jf. Innst. 50 S (2017–2018), og sørge for vidare opptrapping til 45 000 soldatar.

Forslag 19

Stortinget ber regjeringa sikre at Heimevernet vert tilført auka ressursar som sikrar årleg trening med seks dagar for soldatane og ni dagar for befalet.

Forslag 20

Stortinget ber regjeringa i Revidert Nasjonalbudsjett for 2021 kome attende med ei vurdering av moglege investeringar og oppgraderingar som kan utførast uavhengig av den pågåande utgreinga om framtidig overflatestruktur.

Forslag 21

Det vert oppretta ein ny felles rekruttskule for Forsvaret på Terningmoen. Haslemoen vert utgreidd som ei mogleg avdeling under Terningmoen.

Forslag 22

Stortinget ber regjeringa utgreie ein mogleg Rekruttskule Nord på Drevjamoen ved auka rekruttopptak.

Forslag 23

Stortinget ber regjeringa styrke luftvernet gjennom anskaffing av nye luftvernssystem med langtrekkjande luftvernmissil og sensorar som skal vere i stand til å beskytte kampflybasen på Ørland, allierte mottaksområde og basen på Evenes.

Forslag 24

Stortinget ber regjeringa legge fram ein tilstandsrapport for EBA i Forsvaret samt ein behovsanalyse med kostnadsoverslag fram mot 2028.

Forslag 25

Stortinget ber regjeringa starte oppbygginga av fjerde bataljon før 2026.

Forslag 26

Stortinget ber regjeringa kome tilbake i revidert nasjonalbudsjett for 2021 med ei oversikt over reelle kostnader ved deltaking i EUs forsvarsfond og kva konsekvensar deltaking vil ha for den eksportbaserte nasjonale forsvarsindustrien.

Forslag fra Sosialistisk Venstreparti:*Forslag 27*

Stortinget ber regjeringa sørge for at basepolitikken opprettholdes gjennom å avvise eventuelle forslag om Expeditionary Advanced Base (EAB)-operasjoner på

norsk territorium, og sørge for en uttrekning av amerikanske soldater stasjonert i Norge over lengre tid.

Forslag 28

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en separat sak om fremtidens førstegangstjeneste.

Forslag 29

Stortinget ber regjeringen utrede en todelt rekruttskolestruktur med Terningmoen og Drevjamoen som utgangspunkt og komme tilbake til Stortinget med en sak om dette i løpet av 2021. Saken skal også utrede bruk/leie av Haslemoens ressurser som en underavdeling av Terningmoen, blant annet med skyte- og øvingsområder og eventuell annen avlastende kapasitet, dersom dette kan spare midler og areal.

Forslag 30

Stortinget ber regjeringen legge frem en nedtrappingsplan for norske styrker i pågående NATO-operasjoner og USA-ledede operasjoner. Saken skal inneholde en plan for endelig uttrekning av det norske militære engasjementet i Irak og Afghanistan.

Forslag 31

Stortinget ber regjeringen takke nei til invitasjonen om deltakelse i konseptet Cooperative Deployment.

Forslag 32

Stortinget ber regjeringen praktisere en langt større grad av åpenhet overfor Stortinget når det gjelder norsk militært samarbeid med tredjeland og norske operasjoner utenlands.

Forslag 33

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2021 legge frem en klima- og miljøplan for forsvarssektoren med klare mål og tiltak for utslippskutt og reduksjon av miljøavtrykk for perioden frem mot 2030, og rapportere årlig på måloppnåelse i budsjettproposisjonen.

Forslag 34

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med et revidert forslag til de forsvarsspesifikke effektiviseringskuttene i langtidsplanen, hvor de gjøres rede for og begrunnes enkeltvis.

Forslag 35

Stortinget ber regjeringen nedsette et eksternt utvalg med mandat til å granske alle aspekter ved anskaffelsen av F-35 i lys av det oppdaterte kostnadsbildet fra Prop. 1 S (2020–2021) og de seneste rapportene fra U.S. Government Accountability Office om programmet, herunder om Stortinget har blitt tilstrekkelig og rettidig

informert om utfordringer knyttet til og antatte tilleggs-kostnader som følge av anskaffelsen.

Forslag 36

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak til Stortinget om mulige tiltak for å redusere total-kostnadene ved kampflyanskaffelsen, inkludert mulig-heten for en reduksjon i antall fly.

Forslag 37

Stortinget ber regjeringen komme tilbake med en sak som gjør rede for omfanget av konkurranseutsetting og inngåelser av såkalte «strategiske samarbeid» med sikte på en tilbakeføring til Forsvaret.

5. Komiteens tilråding

Komiteens tilråding II, III, V, VI, VII, VIII, IX, X, XII, XI-II, XIV, XX, XXII og XXIII fremmes av en samlet komite.

Komiteens tilråding XI, XV, XVI og XVII fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Sosialistisk Venstreparti, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding IV og XXI fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Senterpartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding I fremmes av komiteens medlemmer fra Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding XVIII og XXIV fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Høyre, Fremskrittspartiet, Venstre og Kristelig Folkeparti.

Komiteens tilråding XIX fremmes av komiteens medlemmer fra Arbeiderpartiet, Fremskrittspartiet, Senterpartiet og Sosialistisk Venstreparti.

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Stortinget til å gjøre følgende

vedtak:

I

Styrkestruktur

Stortinget slutter seg til Forsvarets fremtidige styrkestruktur som beskrevet i tabell 9.1 i Prop. 14 S (2020–2021). Forsvarsdepartementet gis fullmakt til å iverksette endringene.

II

Hæren

Det etableres en fjerde mekanisert manøverbataljon i Brigade Nord.

III

Luftforsvaret

Utdanningsvirksomhet knyttet til baseforsvar i Luftforsvaret videreutvikles i Trøndelag, tilpasset Forsvarets organisasjon og struktur.

IV

Felleselementer

Det etableres en ny bataljon for styrket evne til alliert understøttelse basert på en kjerne av fast ansatt personell (kadrebasert).

V

Det etableres en ny tung ingeniørbataljon basert på en kjerne av fast ansatt personell (kadrebasert).

VI

Det etableres en ny militærpolitibataljon basert på en kjerne av fast ansatt personell (kadrebasert).

VII

Det etableres et nytt kompani basert på en kjerne av fast ansatt personell (kadrebasert) for håndtering av kjemiske stoffer, biologisk agens, radioaktive stoffer og nukleært materiale (CBRN-kompani).

VIII

Det etableres en ny felles rekruttskole for Forsvaret på Terningmoen.

IX

Det opprettes en ny maritim innsatsskvadron (SOTG) i Marinejegerkommandoen, med utgangspunkt i Ramsund orlogsstasjon.

X

Stortinget ber regjeringen se på muligheten for å utnytte eksisterende EBA og etter behov opprette midlertidig rekruttutdanning for å utdanne nok personell til HV etter modell fra Finnmark, innenfor budsjettammen.

XI

Fartøystruktur

Stortinget ber regjeringen på egnet vis fremme en sak om erstatning av dagens kystvakt- og støttfartøy, herunder en vurdering av en fremtidig standardisert fartøyklasse, og komme tilbake med mulige forseringer i Prop. 1 S (2021–2022).

XII

Stortinget ber regjeringen i løpet av 2021 sette ned en forsvarskommisjon med bred faglig og politisk sammensetning for å vurdere de sikkerhetspolitiske utfor-

dringene for Norge, med sikte på å skape et bredest mulig grunnlag for videre utvikling i forsvarssektoren.

XIII

Stortinget ber regjeringen styrke Cyberforsvaret med 10 nye spesialiststillinger i 2021, ut over den øvrige økningen i antall årsverk.

XIV

Stortinget ber regjeringen sikre den videre moderniseringen av Heimevernet, og at det innføres nytt materiell som kjøretøy og utrustning. Dette bør inkludere investeringer for å styrke kapasiteten til desentralisert lagring. Økt utnyttelse av teknologi for å øke Heimevernets evne til å gjennomføre sikringsoppdrag bør prioriteres. Stortinget ber videre regjeringen sikre at påbegynte tiltak for å gi Heimevernet tilstrekkelig tilgang på personell til områdestrukturen i hele landet utvikles ytterligere. Stortinget understreker at Heimevernet utgjør en betydelig ressurs for ivaretagelse av samfunnsikkerhet og andre sentrale samfunnsoppgaver, og at dette må følges opp i neste langtidsplanperiode.

XV

Stortinget ber regjeringen i forbindelse med den planlagte anskaffelsen av nye helikoptre til spesialstyrkene fra 2024, også anskaffe nye helikoptre til dedikert helikopterstøtte for Hæren. De nye helikoptrene skal organiseres i en skvadron på Rygge, og en skvadron på Bardufoss for å understøtte og samvirke med Hæren. Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget med en egen sak om anskaffelsen av helikoptrene, herunder antall.

XVI

Stortinget ber regjeringen forsere en økning i antall årsverk i Forsvaret til 300 i 2021, og innrette økningen i tråd med anbefalingene i Forsvarssjefens fagmilitære råd (FMR).

XVII

Stortinget ber regjeringen sikre at kvalitetsreformen i Heimevernet fortsetter, med årlig trening for alle HV-distrikter og fortsatt innføring av nytt materiell, innenfor rammen på 40 000 soldater.

XVIII

Stortinget ber regjeringen utrede å benytte Haslemoen og Drevjamoen som supplement til rekruttskolen som lokaliseres på Terningmoen, og på egnet måte komme tilbake til dette i forbindelse med Prop. 1 S (2021–2022).

XIX

Stortinget ber regjeringen avklare konsekvensene knyttet til økonomi, arbeidsmiljø og beredskap som følge av konkurranseutsettingen av renholdet i Forsvaret.

XX

Stortinget ber regjeringen innen 2022 legge fram en utredning om bruk av ikke-militært ansatte og forhold knyttet til krigens folkerett og ikke-militært personell som legitime militære mål.

XXI

Stortinget ber regjeringen vurdere måter å redusere forsvarsbudsjettets eksponering mot valutasvingninger på, i forbindelse med anskaffelser av forsvarsmateriell, og komme tilbake til Stortinget med en vurdering i revidert nasjonalbudsjett 2021.

XXII

Stortinget ber regjeringen komme tilbake til Stortinget på egnet måte og senest i revidert i nasjonalbudsjett våren 2021 med eventuelle forslag om å flytte ledelselementer i Forsvaret til Nord-Norge, for eksempel ledelse og stab i Forsvarets spesialstyrker til Reitan/Bodø.

XXIII

Stortinget ber regjeringa greie ut utnytting av eksisterende EBA og etter behov opprette mellombels rekruttutdanning for å utdanne personell til HV på Drevjamoen etter modell frå Finnmark landforsvar.

XXIV

Norge deltar i Det europeiske forsvarsfondet (EDF) fra oppstarten i 2021.

Oslo, i utenriks- og forsvarskomiteen, den 20. november 2020

Anniken Huitfeldt

leder og ordfører

